

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ŠPANĚLŠTINA V. KATALÁNŠTINA A JINÉ MINORITNÍ JAZYKY
UŽÍVANÉ VE ŠPANĚLSKU A JEJICH POSTAVENÍ V EU: PRÁVNÍ
REŽIM A JAZYKOVÁ PRAXE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Autor práce: Marie Marhounová

Studijní obor: Španělský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, 4. května 2012

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce JUDr. Mgr. Ivo Petřů, Ph.D., za odborné a trpělivé vedení bakalářské práce a mnoho cenných rad a podnětů.

ANOTACE

Tématem bakalářské práce jsou jazyky užívané ve Španělsku, jejich postavení na úrovni státu a Evropské unie. Cílem práce je zjistit, jaké jsou znalosti a užití těchto jazyků mezi obyvateli autonomních společenství a do jaké míry jsou dodržovány právní předpisy upravující postavení jazyků ve státě. Dalším cílem je popsat, jakou pozici jazyky ve Španělsku získali v Evropské unii.

Práce je rozdělena na čtyři kapitoly. První kapitola je úvodní a obsahuje základní informace o Španělsku a charakteristiky jednotlivých jazyků. Druhá kapitola se zabývá rozborem právních předpisů upravujících jazykovou politiku v jednotlivých autonomních společenství. Třetí kapitola zkoumá znalosti a užití jazyků. Na základě těchto výsledků se pak snaží dokázat, jak jazykové zákony působí na rozšíření jazyků a do jaké míry jsou dodržovány. Čtvrtá kapitola popisuje proces, jakým způsobem byly jazyky, kterými se ve Španělsku mluví, postupně prosazovány na úrovni Evropské unie a čeho Španělsko do dnešní doby dosáhlo.

KLÍČOVÁ SLOVA

jazyková politika,
komunikační prostředky,
menšinový jazyk,
oficiální jazyk,
právní předpis,
sociolingvistická situace,
spoluoficiální jazyk,
užití jazyka,
veřejná správa,
výuka,
znalost jazyka

ABSTRACT

The theme of this thesis are languages used in Spain, their position at the state level and in the European Union. The aim is to determine what is the knowledge and use of these languages among the inhabitants of the Autonomous Communities and how is the legislation that provides the status of languages in the state observed. Another aim is to describe the position of languages which Spain gained in the European Union.

The thesis is divided into four chapters. The first chapter is introductory and contains basic information about Spain and the characteristics of languages. The second chapter deals with the analysis of the legislation that provides language policy in each Autonomous Community. The third chapter examines the knowledge and use of languages and on the basis of these results is trying to show how language legislation influences extending of languages and how is observed. The fourth chapter describes the process how were the Spanish languages gradually pushed through at the EU level and what Spain has reached till the present time.

KEY WORDS

language policy,
means of communication,
minority language,
official language,
legislation,
sociolinguistic situation,
co-official language,
use of language,
public administration,
education,
knowledge of language

OBSAH

ÚVOD.....	9
1. SPRÁVNÍ A JAZYKOVÉ ROZDĚLENÍ ŠPANĚLSKÉHO KRÁLOVSTVÍ....	11
1.1.Obecné informace o zemi.....	11
1.2.Správní uspořádání.....	12
1.3.Jazykové skupiny a příslušné jazyky.....	13
1.3.1.Španělština.....	13
1.3.2.Katalánština.....	14
1.3.3.Galícijština.....	14
1.3.4.Baskičtina.....	15
1.3.5.Valencijština.....	16
1.3.6.Ostatní jazyky užívané ve Španělsku.....	16
a) Asturština.....	16
b) Aragonština.....	17
c) Araněština.....	17
2. PRÁVNÍ REŽIM.....	18
2.1.Kastilština.....	18
2.2.Spoluoficiální jazyky.....	18
2.2.1.Statuty autonomních společenství.....	19
2.2.2.Zákony o jazykové politice.....	20
2.2.3.Ostatní právní předpisy.....	22
2.3.Ostatní jazyky užívané ve Španělsku.....	25
3. UŽITÍ JAZYKŮ V PRAXI.....	27
3.1.Kastilština.....	27
3.2.Katalánština.....	29
3.2.1.Katalánsko.....	29
a) Sociolingvistická situace.....	29
b) Katalánština ve veřejné správě.....	29
c) Katalánština ve výuce.....	30
d) Katalánština v komunikačních prostředcích, vydavatelské produkci a filmu.....	31
3.2.2.Baleárské ostrovy.....	32
a) Sociolingvistická situace.....	33
d) Katalánština ve veřejné správě.....	34
c) Katalánština ve výuce.....	35
e) Katalánština v komunikačních prostředcích, vydavatelské produkci a filmu.....	35
3.3.Galícijština.....	36
3.3.1.Sociolingvistická situace.....	36
3.3.2.Galícijština ve veřejné správě.....	38
3.3.3.Galícijština ve výuce.....	38
3.3.4.Galícijština v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci.....	39
3.4.Baskičtina.....	40
3.4.1.Baskicko.....	41
a) Sociolingvistická situace.....	41
c) Baskičtina ve veřejné správě.....	41

b) Baskičtina ve výuce.....	42
d) Baskičtina v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci.....	44
3.4.2.Navarra.....	44
a) Sociolingvistická situace.....	44
b) Baskičtina ve veřejné správě.....	45
c) Baskičtina ve výuce.....	46
d) Baskičtina v komunikačních prostředcích.....	46
3.5.Valencijština.....	47
3.5.1.Sociolingvistická situace.....	47
3.5.2.Valencijština ve veřejné správě.....	48
3.5.3.Valencijština ve výuce.....	49
3.5.4.Valencijština v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci.....	50
3.6.Ostatní jazyky užívané ve Španělsku.....	50
4. POSTAVENÍ ŠPANĚLSKÝCH MENŠINOVÝCH JAZYKŮ V EVROPSKÉ	
UNII.....	52
ZÁVĚR.....	57
RESUMEN.....	59
GLOSÁŘ.....	62
PŘÍLOHY.....	65
Příloha č. 1: Jazyková mapa Španělska.....	65
POUŽITÉ ZDROJE.....	66

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Jazykové znalosti kastilštiny v AS Katalánsko, Valencie, Baleárské ostrovy, Galicie, Baskicko a Navarra.....	27
Tabulka č. 2: Znalosti kastilštiny podle vzdělání ve vybraných AS	28
Tabulka č. 3: Jazykové znalosti katalánštiny v Katalánsku podle věku (v %).....	29
Tabulka č. 4: Jazykové znalosti katalánštiny na Baleárských ostrovech podle věku (v %).....	33
Tabulka č. 5: Jazykové znalosti galícištiny v Galícii podle věku (v %).....	36
Tabulka č. 6: Užívání galícištiny podle věku (v %).....	37
Tabulka č. 7: Jazykové znalosti baskičtiny v Baskicku podle věku (v %).....	41
Tabulka č. 9: Znalost jazyka v AS Navarra podle zón (v %).....	45
Tabulka č. 10: Jazykové znalosti valencištiny ve Valencii podle věku (v %).....	47
Tabulka č. 11: Užití aranéštiny – porovnání roku 1984 a 2000 (v %).....	50

ÚVOD

Bakalářská práce pojednává o jazykovém režimu ve Španělsku a o postavení jazyků mluvených ve Španělsku na úrovni Evropské unie. Mnoho lidí neví, že se ve Španělsku mluví i jinak než jen španělsky, natož že zde existují i jazyky, které mají spolu se španělštinou oficiální status. Proto bych v této práci ráda osvětlila, jakou pozici jednotlivé menšinové jazyky zaujímají na úrovni Španělska a Evropské unie. Ještě v nedávné době jsem se v této problematice příliš neorientovala ani já a to je pro mě důvodem pro výběr tohoto tématu. Můj zájem podtrhl studijní pobyt, který jsem absolvovala v oblasti, kde se mluví dvěma oficiálními jazyky.

Na začátku práce bych chtěla nastínit správní a jazykové rozdělení země. Od obecných informací, které se budou týkat obyvatelstva, ekonomiky, politického systému a správního rozdělení země, se chci dostat k hlavní části kapitoly, která bude věnována charakteristikám jazyků, kterými se ve Španělsku mluví. Další kapitoly se pak budou týkat právě těchto jazyků.

Poté se pokusím zpracovat jednotlivé předpisy upravující jazykovou politiku, která se týká oficiálních jazyků ve Španělsku, a tím zjistit, jaká jazyková práva mají občané země, jaké povinnosti vyplívají z těchto předpisů autonomním vládním a zda se v jednotlivých oblastech v něčem liší. Zákony budu zkoumat hierarchicky. Začnu ústavou, která má nejvyšší právní sílu a od ní se dostanu k zákonům, které ústavu dále rozvíjejí. Pokračovat budu předpisy, které se věnují jazykovému režimu v konkrétních oblastech, jako je veřejná správa či školství. Navíc bych pak chtěla zjistit, jaké postavení v zákoně mají neoficiální jazyky ve Španělsku.

V další části budu pokračovat zpracováním informací z oblasti užívání oficiálních jazyků. Cílem bude zjistit, jak moc je znalost menšinových jazyků mezi lidmi rozšířena, jaké je jejich užití hlavně ve veřejné správě, školství a komunikačních prostředcích a do jaké míry jsou jazykové právní předpisy dodržovány. Pozornost bych ráda věnovala i užití neoficiálních jazyků. Myslím si, že menšinové jazyky ve Španělsku v dnešní době globalizace ustupují před kastilštinou do pozadí i přesto, že jsou zákonem chráněny.

V poslední části bych se chtěla věnovat postavení menšinových jazyků v Evropské unii. Díky tomu, že menšinové jazyky mají ve Španělsku, na rozdíl od jiných

států, svou pozici zakotvenou v ústavních zákonech, dokázali Španělé prosadit tyto jazyky v Evropské unii a získat jim speciální privilegia. V této kapitole se budu snažit popsat španělské jednání, které směřovalo k prosazení jazyků v EU, chci zjistit, jak se k tomuto jednání EU postavila a čeho přesně Španělsko dosáhlo.

V České Republice se konkrétně tomuto tématu nikdo nevěnuje, a proto budu nejvíce pracovat se španělskými zdroji. Poslouží mi hlavně lingvistické a sociolingvistické publikace, ať už knižní nebo elektronické. Pracovat budu i se španělskými právními předpisy nebo s internetovými stránkami EU. Důležitým zdrojem informací budou i španělské zpravodajské internetové portály.

1. SPRÁVNÍ A JAZYKOVÉ ROZDĚLENÍ ŠPANĚLSKÉHO KRÁLOVSTVÍ

První kapitola je úvodní kapitolou práce, která se věnuje nejprve obecným informacím o zemi a důležitým číslům z oblasti ekonomiky a obyvatelstva státu. Považuji za vhodné načrtnout i správní rozdělení státu. Velkou část kapitoly potom tvoří informace o původu a obecné charakteristiky jednotlivých jazyků, které budou stěžejní během celé práce. Popisy jazyků obsahují informace, se kterými jsem se setkala při zpracovávání zdrojů získaných hlavně ve Španělsku.

Informace, které jsou všeobecně známé, necituji.

1.1. Obecné informace o zemi

Španělsko leží na Pyrenejském poloostrově v jihozápadní Evropě. Celková rozloha, včetně Kanárských a Baleárských ostrovů, je 504 782 km² a ta ho činí třetím největším státem Evropy, po Rusku a Francii. Sousedí na severu s Francií a Andorrou, na západě s Portugalskem a na jihu s britskou kolonií Gibraltar.¹ Břehy poloostrova omývá Atlantský oceán a Středozemní moře, z jihu pak Gibraltarský průliv. Hlavním městem je Madrid.

Počet obyvatel byl k 1. 1. 2011 47,19 milionů obyvatel², tím zaujímá páté místo v Evropě, avšak hustota obyvatel je pouze 94 ob./km², což je jedna z nejnižších v Evropě. Rozmístění obyvatel je také velice nerovnoměrné, více jak polovina obyvatel žije v Andalusii, Katalánsku, Madridu a Valencii.

Španělsko je mnohonárodnostní stát, kromě Španělů zde žijí také Katalánci (16 %), Galicijci (8 %) a Baskové (2 %). Ostatní menšiny tvoří přistěhovalci z Evropy a Afriky, Cikáni (Gitanos) a Židé.¹

Politický systém ve Španělsku je parlamentní monarchie v čele s králem Juanem Carlosem I. Oficiálním názvem je Španělské království. Nejvyšším zákonodárným

1 ČERVENKOVÁ, Barbora. *Komplexní socioekonomická charakteristika Španělska se zaměřením na cestovní ruch. České Budějovice, 2002. Diplomová práce, s. 8-17*

2 Cifras oficiales de población resultantes de la revisión del Padrón municipal a 1 de enero de 2011. *Instituto Nacional de Estadística* [online]. © INE 2012

orgánem je parlament (Cortes Generales), ten se skládá z Poslanecké sněmovny (Congreso de los Diputados) a Senátu (Senado).

V současné době je Španělsko zařazeno mezi vyspělé země. HDP v roce 2011 vystoupalo na 1,073 bilionů euro, což je v podstatě průměr EU³. Negativem ve španělské ekonomice je veřejný dluh, který ukončil rok 2011 hodnotou 68,5 % HDP⁴. Velkou slabinou je také nezaměstnanost, která na konci roku 2011 dosáhla 23,1 %⁵, což je přibližně 7 milionů obyvatel v aktivním věku. Existují však velké ekonomické rozdíly mezi jednotlivými oblastmi. Mezi ekonomicky rozvinutější patří všeobecně severní oblasti. Důležitou stránkou španělského hospodářství je cestovní ruch, který tvoří 10 % státních příjmů.⁶

1.2. Správní uspořádání

Území Španělska je rozděleno na 17 autonomních společenství (Comunidades Autónomas), které jsou dále rozdělena na 50 provincií. Administrativně ke Španělsku patří také dvě severoafrické enklávy Ceuta a Melilla.

Každé autonomní společenství má své vlastní instituce jako jsou vláda a parlament a také svůj statut autonomního společenství⁷ (Estatuto de autonomía), což je jakási „ústava“ platná na jeho území. Článek 148 španělské ústavy vymezuje, v jakých oblastech mají tato společenství vlastní pravomoci. Jedná se např. o spravování institucí vlastní vlády, uspořádání území, zemědělství a rybářství, správu lesů a vod, místní státní svátky, správu kulturních památek, ekonomický rozvoj, výuku jazyka autonomního společenství a jiné. Článek 149 pak uvádí pravomoci, které patří výhradně státu. Např. ve věci práv a povinností občanů, imigrace, emigrace, mezinárodních vztahů, armády, justice, občanského a pracovního práva a další.

Provincie jsou právnické osoby, které si volí zástupce do vlastních správních orgánů a slouží hlavně pro plnění státní správy. Dělí se dále na obce (municipios), což jsou nejmenší správní jednotky.⁸

3 GDP and main components: Gross domestic product at market prices. *Eurostat* [online]. 25.03.2012

4 La deuda pública española cerró 2011 en el 68,5% del PIB y la de las CC.AA. marca récord histórico. *RTVE.es* [online]. 16.03.2012

5 Unemployment rate: Harmonised unemployment rate by gender. *Eurostat* [online]. 13.03.2012

6 ČERVENKOVÁ, Barbora: op. cit., s. 16 – 23.

7 Vlastní překlad

8 La Constitución Española de 1978. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1978. Článek 141,148,149

1.3. Jazykové skupiny a příslušné jazyky

Úředním jazykem je zde španělština, jinak nazývána kastilština (castellano). Status spoluoficiálního jazyka má v určitých oblastech katalánština (catalán), baskičtina (euskera), galicijština (gallego) a valencijština (valenciano). Kromě oficiálních jazyků zde existují i další jazyky, např. asturština, aragonština nebo araněština.

Před začátkem popisu jednotlivých jazyků bych chtěla upozornit na pojmosloví, které budu u jednotlivých jazyků používat. Lingvistická terminologie je velice složitá a neexistuje jasná definice slova jazyk, dialekt nebo varianta jazyka. Hranice mezi významem těchto pojmů je velice tenká. Vývoj jazyků ve Španělsku je taktéž složitý a každý lingvista se k tomuto problému staví jinak a volí si vlastní terminologii. Vzhledem k tomu, že tato práce studuje právní postavení jazyků, rozhodla jsem se pouze pro používání pojmu jazyk, jako je tomu v právních předpisech. Jazyk je v této práci přirozený jazyk, který „slouží členům příslušného jazykového společenství především k dorozumívání, tj. jinými slovy ke vzájemnému předávání či sdělování informací.“⁹

1.3.1. Španělština

Španělština patří do jazykové rodiny indoevropských jazyků a řadí se mezi jazyky románské. Svůj druhý název kastilština získala díky svému původu v oblasti Kastilie. Pilar García Mouton uvádí ve svém díle, že z lingvistického hlediska je lepší uvádět pojem španělština a název kastilština si ponechat pouze na oblast Kastilie, protože i španělština má své odlišnosti na různých území, např. španělština severní a jižní (extremeño, murciano, andaluz), španělština na Kanárských ostrovech či španělština mluvená v Latinské Americe. Přesné geografické vymezení však není stanoveno.¹⁰ Já jsem se rozhodla spíše pro použití pojmu kastilština, protože tento název je podpořen i ve španělské ústavě.

9 ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, s. 13

10 GARCÍA MOUTON, Pilar. *Lenguas y dialectos de España*. 4a. ed. Madrid: Arco Libros, 2002, s. 24,28,29

1.3.2. Katalánština

Katalánština je podle Černého jazyk románský, avšak nepatří do španělštiny, tvoří samostatný celek.¹¹ Vytvořila se v kontaktu s francouzštinou. Katalánština je aktuálně jazyk známý a prestižní a je hojně používán ve výukovém systému, komunikačních prostředcích, státní správě a veřejném životě. Ale zároveň je třeba si uvědomit, že více než polovinu populace tvoří obyvatelé z jiných španělských oblastí a to se odráží na jazykových kompetencích obyvatel.¹²

Je to jazyk 11 milionů obyvatel na území 68 000 km², které tvoří Katalánsko, Baleárské ostrovy, Valencie, Alghero (Sardínie), Andorra, Franja de Poniente (Aragón) a Cataluña Norte (Francie).

Katalánština tedy ovlivňuje čtyři státy: Andorru, Španělsko, Francii a Itálii. Podle území se rozlišuje katalánština severozápadní (Girona, Barcelona, Tarragona), centrální, severní, rosellonská, baleárská a algherská.¹³

1.3.3. Galícijsština

Galícijsština je jazyk, který se vytvořil v kontaktu s portugalsštinou. Není jednoduché stanovit hranice mezi galícijsštinou a portugalsštinou nebo asturštinou. Mají stejný historický základ a jejich linie se prolínají.¹⁴ Galicie je území velké 29 400 km² a v roce 2010 měla 2 797 653 obyvatel¹⁵. Dělí se na čtyři provincie: La Coruña, Pontevedra, Lugo a Ourense. Je to autonomní společenství, ve kterém žije nejvíce osob, jejichž mateřským jazykem je jazyk autonomního společenství, v tomto případě galícijsština. Tento fakt předpokládá výrazné užívání jazyka. Přestože znalost jazyka je vysoká, galícijsština je považována za jazyk nižší sociální třídy, a proto je spojována s chudobou a venkovským prostředím. Tato situace se ale pomalu mění.¹⁶

Tak jako ostatní jazyky i galícijsština se liší podle území. Můžeme ji rozdělit na východní a západní. Východní – Ourense, Lugo, západní – pobřežní - Rías Bajas

11 ČERNÝ, Jiří. Op. cit., s. 54

12 ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*. Madrid: Espasa, c2002, s. 95-98

13 Ibid., s. 101

14 GARCÍA MOUTON, Pilar. Op. cit., s. 47,48

15 Población por comunidades autónomas y sexo. *Instituto nacional de Estadística* [online]. © INE 2012

16 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 95-98

(Pontevedra) a Rías Altas (La Coruña). Během dvacátého století začaly snahy o vytvoření společné jazykové normy. Ke vzniku nejdůležitější a závěrečné normy došlo v roce 1982.¹⁷

1.3.4. Baskičtina

Baskičtina není klasifikována do žádné z jazykových rodin, je to jazyk samostatný. Původ tohoto jazyka zatím není jasně doložen.¹⁸ V minulosti tento jazyk vypadal úplně jinak, dnes obsahuje prvky z kastilštiny, protože ta na něj z geografického hlediska působí. Ještě donedávna neexistovala sjednocená podoba baskičtiny. Až v roce 1968 byla uznána určitá verze jazyka, která je užívána ve veřejných aktivitách a výuce.¹⁹

Znalosti tohoto jazyka jsou výrazně menší než u jiných oficiálních jazyků ve Španělsku. Už v průběhu historie se zmenšovalo geografické území, kde se mluvilo baskicky, a v dnešní době existují na území Baskicka místa, kde se baskicky vůbec nemluví. Jazyk má charakter minoritní a také minorizovaný. Minoritní kvůli malému počtu mluvčích a minorizovaný, protože mnoho okolností historických či aktuálních ho zanedbávají nebo zakazují kvůli nízké kulturní prestiži. Je třeba dodat, že baskičtina je jazykem výrazně odlišným od kastilštiny, a proto bývá i pro obyvatele mnohem náročnější se ji naučit. Přesto se v poslední době zvýšil počet mluvčích baskicky.²⁰

Autonomní společenství Baskicko se rozkládá na ploše 7 261 km² a žije v něm 2 178 339 obyvatel (1. 1. 2010).²¹ Pro svou historii a jazyk je spojeno s ostatními oblastmi, kde se mluví baskicky: Navarra a tři provincie País Vasco Norte (Iparralde).

Navarra se rozléhá na území 10 420 km² a má 636 924 obyvatel. Baskičtina se zde zachovala v severní části (v Pyrenejích). Běžný zákon upravuje oficiální užití baskičtiny v tomto autonomním společenství. Úsilí obnovit jazyk mělo pozitivní dopad na znalost a užití jazyka na celém území Navarra.²²

17 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 187

18 ČERNÝ, Jiří. Op. cit., s. 51

19 GARCÍA MOUTON, Pilar. Op. cit., s. 52

20 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 95-98

21 Población por comunidades autónomas y sexo. *Instituto nacional de Estadística* [online]. © INE 2012

22 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 95-98

1.3.5. Valencijština

Jazyk ve Valencii je Katalánci identifikován jako katalánština, která má ve Valencii oficiální název valencijština. S tímto tvrzením ale obyvatelé Valencie nesouhlasí a považují valencijštinu jako jazyk odlišný od katalánštiny.²³ Jen malé množství lidí má tento jazyk za svůj mateřský. Je to proto, že tento jazyk je považován spíše za jazyk nižších tříd a také proto, že katalánština je ve Valencii původní jazyk už od svých začátků. Ti, co valencijštinu uvádějí za svůj mateřský jazyk, říkají, že jeho sociální hodnota se postupně mění.²⁴

1.3.6. Ostatní jazyky užívané ve Španělsku

a) Asturština

Asturština nebo také astur-leónština či jen leónština je jazyk s výraznými galícijsko-portugalskými prvky, ale obsahuje i prvky kastilštiny.²⁵ Jeho užití zasahuje do autonomního společenství León a Asturias. Forma není sjednocená. Asturština byla vždy jazykem venkovským, ve městech se mluvilo kastilsky.²⁶

Podle sociologa jménem Francisco Llera Ramo je Asturias jediná bilingvní autonomní oblast, která nemá žádnou jazykovou politiku. Politická rozdílnost mezi Asturias a ostatními autonomními společenstvími, které získali spoluoficialitu svého jazyka, dovoluje podle některých názorů jistý náhled nazvaný „doble ciego“ (dvakrát slepý): situace jsou stejné, ale existuje jiná jazyková politika. Tento pohled však selhává ve dvou aspektech: na jedné straně situace není porovnatelná s ostatními bilingvními oblastmi, a proto základ jazykové politiky ve prospěch asturštiny je mnohem slabší.

23 Zapatero da seis millones para la promoción del catalán en Valencia. *Lasprovincias.es* [online]. 14. 11. 2010

24 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 95-98

25 GIL, Héctor García. El asturiano-leonés: aspectos lingüísticos, sociolingüísticos y legislación. In: *Documents de treball Mercator* [online]. 2008

26 GARCÍA MOUTON, Pilar. Op. cit., s. 19,20

Druhý aspekt je, že vůle občanů Asturias pro vytvoření oficiálního jazyka není tak silná jako v ostatních oblastech.²⁷

b) Aragonština

Aragonština, někdy zazývána navarro-aragonština, je jazyk existující v oblasti autonomního společenství Aragón, který také nemá svou přesnou formu. Zachoval se pouze na území některých miniaturních hrabství.²⁸ Dnešní podoba jsou jenom zbytky jeho původního znění. Kastilština začala tento jazyk velice ovlivňovat již v 15. století.²⁹

c) Araněština

Zákon o araněštině považuje tento jazyk jako okcitánský, nazývaný v oblasti Valle de Arán jako araněština.³⁰ Je to jazyk vlastní této oblasti, která má 620 km². Zóna je více otevřená Francii než Španělsku. Oblast je v podstatě trilingvní, mluví se zde araněsky, katalánsky a kastilsky.³¹

27 CASTILLO LLUCH, Mónica a Johannes KABATEK. *Las lenguas de España: política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la transición hasta la actualidad*. Frankfurt am Main: Vervuert, 2006, s. 141-159

28 BUITRAGO GÓMEZ, María a José Luis BLAS ARROYO. *Las lenguas españolas: un enfoque filológico* [online]. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Instituto Superior de Formación del Profesorado, 2006, s. 49

29 GARCÍA MOUTON, Pilar. Op. cit., s. 16,17

30 Ley 35/2010, de 1 de octubre, del occitano, aranés en Arán. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2010.

31 SALAVERRÍA, Ramón. *Cibermedios: el impacto de Internet en los medios de comunicación en España* [online]. 1a. ed. Sevilla: Comunicación Social Ediciones y Publicaciones, 2005, s. 248.

2. PRÁVNÍ REŽIM

Jazykové odlišnosti ve Španělsku jsou podle španělské ústavy³² považovány za „*kulturní dědictví, které je hodné speciální ochrany a respektu*“. Nejen z tohoto důvodu je jazykům v zákonech věnováno mnoho pozornosti. Protože se v tomto případě na jednom místě setkává více oficiálních či užívaných jazyků, je třeba vykonat právní úpravy, aby se předešlo nechtěným jazykovým konfliktům. V této kapitole se podíváme na práva a povinnosti, které mají občané a autonomní vlády v oblasti užívání jednotlivých jazyků na určitém území a na právní postavení jednotlivých jazyků.

Jak již bylo řečeno v předchozí kapitole, v právních předpisech se neřeší, zda se jedná o dialekt či variantu jazyka. Vždy se jedná o jazyk, ať už oficiální, tradiční či jazyk vlastní danému autonomnímu společenství.

2.1. Kastilština

Článek 3 španělské ústavy uvádí, že „*kastilština je oficiální jazyk státu. Všichni občané mají povinnost znát ho a právo užívat ho*“. Tyto dvě věty jasně a stručně určují postavení tohoto jazyka ve Španělsku. Je to hlavní jazyk, rozšířen po celém Španělsku, kterým se občané mohou dorozumívat v každé situaci.

2.2. Spoluoficiální jazyky

Získat status spoluoficiálního jazyka je právo vyjádřené v ústavě státu. Toto právo je využito v případě katalánštiny, galicijštiny, baskičtiny a valencijské a jejich postavení rozšiřují další právní předpisy, jejichž obsah si v následujících oddílech představíme. Protože si jsou předpisy obsahově velice podobné, budou shrnuty společně a na jednotlivé odlišnosti či zajímavosti bude v textu upozorněno.

32 La Constitución Española de 1978. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1978, článek 3

2.2.1 Statuty autonomních společenství

Tento oddíl je zpracováním jazykového režimu popsaného ve statutech autonomních společenství Katalánsko, Baleárské ostrovy, Galicie, Baskicko, Navarra a Valencie:

- Ley Orgánica 6/2006, de 19 de julio, de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña,
- Ley Orgánica 2/1983, Estatuto de Autonomía de las Illes Balears,
- Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril, Estatuto de Autonomía de Galicia,
- Ley Orgánica 3/1979, de 18 de diciembre, Estatuto de Autonomía del País Vasco,
- Ley Orgánica 13/1982, de 10 de agosto, de Reintegración y Amejoramiento del Régimen Foral,
- Ley Orgánica 5/1982, de 1 de julio, Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana.

Výše zmíněné jazyky jsou podle těchto předpisů jazyky oficiální spolu s kastilštinou a občané mají právo je znát a užívat. Nikdo nesmí být diskriminován kvůli užívání jednoho, či druhého jazyka.

Statuty autonomních společenství Katalánska, Baleárských ostrovů a Baskicka jsou rozšířeny trochu více, hlavně je zde podpořena spolupráce s jinými oblastmi, kde se jazykem autonomního společenství (dále jen AS) mluví. Katalánština je v Katalánsku dokonce považována jako jazyk preferovaný ve veřejné správě a komunikačních prostředcích a jeho pozice je v tomto zákoně trochu více specifikována. Přestože je to jazyk preferovaný ve veřejné správě, všichni soudci, ministři, notáři apod. mají právo svobodně si vybrat, jaký jazyk budou ve své funkci užívat, a o preferenci katalánštiny už zde zmínka není. Avšak aby si jazyk mohli vybrat státní úředníci i občané, musí státní úředníci prokázat znalost jazyka na určité úrovni. O vydávání předpisů je zde ustanovení ve článku 65, které zní: „*oficiální verze v kastilštině je překlad vytvořený katalánskou vládou*“. Z toho chápou, že zákony jsou běžně vydávány v katalánštině, ovšem podmínka to není.

Nejméně pozornosti je menšinovému jazyku věnováno ve statutu AS Navarra, kde jsou uvedeny jako oficiální jazyky kastilština i baskičtina. Úprava jejich oficiálního užívání se liší podle území, které je specifikováno v běžném zákoně.

2.2.2 Zákony o jazykové politice

Zákony o jazykové politice dále rozvíjejí postavení menšinových jazyků popsané v jednotlivých statutech AS. Jedná se o zákony:

- Ley 1/1998, de 7 de enero, de Política Lingüística,
- Ley 3/1986, de 19 de abril, de normalización lingüística,
- Ley 3/1983, de 15 de junio, de normalización lingüística,
- Ley 10/1982, de 24 de noviembre, básica de normalización del uso del euskera,
- Ley Foral 18/1986, de 15 de diciembre, del vascuence,
- Ley 4/1983, de 23 de noviembre, de uso y enseñanza del valenciano.

V úvodních člancích všech těchto zákonů se opět setkávám s velmi podobným postavením jazyků a podobnými právy občanů. Jedinou výjimkou je zákon o jazykové politice AS Navarra, kde je území společenství rozděleno na tři jazykové zóny, proto je zde pozice baskičtiny popsána trochu složitěji.

Shrnutím úvodních článků těchto zákonů docházím k tomu, že jazyky vlastní³³ (*lenguas propias*) AS jsou oficiální spolu s kastilštinou, občané mají právo obracet se na veřejné instituce v jakémkoli z obou jazyků a oba je volně užívat ve všech běžných životních situacích. Nikdo nesmí být kvůli jazyku diskriminován. Mají právo na výuku či příjem informací ve zvoleném jazyce apod. Autonomní vláda má povinnost zajistit, aby byl jazyk vlastní AS užívaný ve veřejných institucích, školách apod. Veškerá rozhodnutí a jiné písemnosti mají stejnou platnost jak v jednom, tak v druhém jazyce. Zákon o jazykové politice v Galícii a Katalánsku navíc stanovuje jazyk AS jako jazyk oficiální pro zeměpisné názvy.

Jak již bylo řečeno, Navarra je jazykově rozdělena na tři zóny. Jednotlivá území jsou v zákoně explicitně vyjmenována. Tyto tři zóny jsou zóna baskofonní, zóna smíšená a zóna nebaskofonní. Ve všech třech zónách mají občané právo obracet se na instituce v baskičtině. V zóně baskofonní platí podobná pravidla jako v ostatních AS s vlastním jazykem, v zóně smíšené si instituce veřejné správy podle svého uvážení doplňují zaměstnance ovládající menšinový jazyk a v zóně nebaskofonní se v případě zájmu o komunikaci v tomto jazyce užívá služeb překladatelů.

³³ Překlad na základě článku: VALEŠ, Miroslav, *Lengua oficial, lengua propia, lengua tradicional y problemas con su traducción*. In: *Posibilidades y límites de la comunicación intercultural*. 1a ed. Editor Jana Králová-Kullová. Praga: Karolinum, 2011. Ibero-Americana Pragensia, s. 125 - 131

Tyto zákony přecházejí od obecných ustanovení dále ke článkům týkajících se užívání menšinových jazyků v konkrétních případech jako je výuka, komunikační prostředky a oficiální užívání či užívání ve veřejné správě.

Jazyk AS je jazyk používaný i ve výuce. Každý má právo na studia ve zvoleném jazyce (v kastilštině či jazyce AS) a autonomní vlády mají povinnost vytvořit podmínky pro výkon tohoto práva. V Galícii, Katalánsku, na Baleárských ostrovech a ve Valencii je povinným vyučovaným předmětem jazyk AS. V Katalánsku a na Baleárských ostrovech mají učitelé na neuniverzitní úrovni povinnost umět katalánsky. Na ostatních úrovních musí jazyk znát dostatečně v rozsahu své výuky. Ve Valencii stačí znát spoluoficiální jazyk v rozsahu své výuky na všech úrovních studia. Výuka má být jazykově rozdělena tak, aby žák na konci studií ovládal na dostatečné úrovni jazyk AS i kastilštinu. I na univerzitní úrovni mají studenti a profesori právo vyjadřovat se v obou jazycích. Univerzity by měly nabízet jazykové kurzy pro studenty i profesory.

V Baskicku je situace řešená jinak. Občané mají právo na výběr vyučovaného jazyka, ovšem autonomní vláda si sama určuje na základě sociolingvistické situace, kde je povinnost vyučovat v baskičtině. I v AS Navarra autonomní vláda určuje, kde se baskičtina bude vyučovat, a stará se o to, aby byl ve školách adekvátní počet baskicky mluvících profesorů. V baskofonní zóně je povinnost jazyk vyučovat ve všech školách na neuniverzitní úrovni tak, aby studenti získali dostatečnou úroveň znalosti obou oficiálních jazyků. Ve smíšené zóně se baskičtina vyskytuje ve školách, kde je o ni zájem. V nebaskofonní zóně je výuka spoluoficiálního jazyka financována autonomní vládou a vyučuje se podle poptávky.

Tak jako jiným jazykovým záležitostem je i jazykovému režimu v masových komunikačních prostředcích nejvíce věnováno v zákoně o jazykové politice AS Katalánsko. Všechny ostatní AS se shodují v základních věcech, jako je podpora menšinového jazyka v televizní či rádiové komunikaci, divadelních hrách, literárních dílech či dabování. Menšinový jazyk by měl být v těchto prostředcích běžný a autonomní vláda se má zasloužit o zvýšení výskytu spoluoficiálního jazyka v této komunikaci. V katalánském zákoně se často deklarují práva, která již byla řečena ve statutu AS a tato tematika je tu pojata konkrétněji než u ostatních AS. Např. se zde dává důraz na spolupráci s ostatními katalánsky mluvícími oblastmi. Je zde uzákoněno, že některé místní televizní a rádiové stanice musí minimálně polovinu času vysílat v

katalánštině, 25 % písní v hudebních pořadech by měly tvořit katalánské či aranéské písně. Tato problematika je blíže specifikována v jiném zákoně. Dále tento zákon ustanovuje, že maximální počet katalánsky dabovaných filmů či filmů s katalánskými titulky nesmí přesahovat 50 % produkce.

Zákony o jazykové politice končí kapitolami týkajícími se užití jazyka v socioekonomické a oficiální sféře. Jediným AS, který toto neřeší, je zákon AS Navarra. Ostatní AS pak deklarují normalizaci menšinových jazyků v reklamě, kulturních, sportovních, obchodních a jiných institucích. V rukou státní správy jsou jazykové školy, kde se státní úředníci učí menšinovému jazyku, po absolvování školy obdrží diplom. Důležitý je i odstavec, kde se autonomní vláda zavazuje k vytvoření prostředků, aby se ustanovení v předchozích odstavcích mohla aplikovat v praxi. V zákoně Baleárských ostrovů se navíc vyskytuje ustanovení o povinnosti vytvoření mapy zobrazující sociolingvistickou situaci ostrovů, která dá vznik dalšímu a efektivnějšímu jazykovému plánování.

Socioekonomické téma je velice konkrétně popsáno v katalánském zákoně. Kapitola je rozdělena podle typů různých společností, které jsou státní nebo podporované autonomní vládou. Obaly jejich výrobků, etikety či nabízené služby mají být popisovány v katalánštině, pro interní dokumenty společností má být běžná katalánština. Dokonce i dokumenty, které slouží pro komunikaci s vnějším katalánským prostředím, by měly být psány v katalánštině. Kastilština být použita samozřejmě může, vyžádá-li si to druhá strana. V Katalánsku je také povinnost vytvářet každých pět let sociolingvistickou mapu.

2.2.3. Ostatní právní předpisy

Zákonem o jazykové politice popis jazykového režimu nekončí. Každé z již zmíněných AS má další právní předpisy, jejichž tématem není přímo jazykový režim, ale které obsahují některé odstavce, jež se jazykového režimu týkají. Vybrala jsem hlavně ty předpisy, které se týkají jazykového režimu ve veřejné správě, školství či spotřebitelských právech.

V Katalánsku existuje např. zákon o výuce a spotřební zákon (Ley 12/2009, de 10 de julio, de Educación, Ley 22/2010, de 20 de julio, del Código de consumo de Cataluña) a oba obsahují kapitolu týkající se jazykového režimu v této oblasti.

Podle zákona o výuce musí student po absolvování povinné školní docházky perfektně ovládat katalánštinu i kastilštinu, což znamená že v obou jazycích musí umět číst, psát, mluvit, konverzovat a poslouchat. Studenti, kteří jsou zapojeni do výuky bez znalosti jednoho z jazyků, mají právo na pomoc, např. individuální výuku. Katalánština je jazyk výukový i vyučovaný, je to jazyk běžný ve výuce. Školní materiály, knihy a učebnice mají být psané katalánsky, stejně tak školní aktivity mají být běžně prováděny v katalánštině. Autonomní vláda připravuje výukové strategie, které katalánštinu zapojí v této míře do výuky. Učitelé musí umět oběma jazyky na požadované úrovni a menšinový jazyk ve své funkci musí používat. Zákon zmiňuje i další práva a povinnosti, jako např. že katalánština je i jazyk administrativy v oblasti výuky a dokumenty mají být vydávány v katalánštině.

Spotřební zákon pak stanovuje práva, kterými spotřebitel disponuje. Spotřebitel má právo získat v katalánštině smluvní dokumenty, faktury, návody k použití či poučení o bezpečnosti výrobku.

Baleárské ostrovy mají také nařízení týkající se např. užití jazyků ve státní správě či užití ve výuce. Jejich úplné znění se mi však nepodařilo vyhledat.

Zákony a nařízení v Galícii většinou obsahují jednu větu, která udává občanům právo vyřizovat oficiální či jiné záležitosti v galícištině. Co se týče např. nařízení o výuce, jsou zde ustanovení v podstatě stejná jako v zákoně o jazykové politice v Katalánsku. Zákony, které upravují veřejné funkce (Ley 4/2006, de 30 de julio, de transparencia y de buenas prácticas en la Administración pública gallega a Ley 13/2007, de 27 de julio, de modificación de la Ley 4/1988, de 26 de mayo, de la función pública de Galicia) obsahují ustanovení o tom, že členové vlády a ostatní osoby vykonávající vysokou funkci ve veřejné správě budou užívat běžně galícištinu v písemné i ústní komunikaci s občany. Každý, kdo je přijímán na nějaké místo ve veřejné správě, by měl prokázat znalost galícištiny. V Ley 5/1997, de 22 de julio, de Administración Local de Galicia je uvedeno, že veškerá dokumentace veřejného či administrativního charakteru má být vytvořena v galícištině, ale bez jakékoli újmy může být vytvořena také v kastilštině.

Baskicko ve svém zákoně o veřejných funkcích (Ley 6/1989, de 6 de julio, de la Función Pública Vasca) kromě jiného stanovuje, že státní úředníci mají povinnost znát baskičtinu alespoň pro potřebu výkonu své funkce. Pro některé osoby však může být stanovena výjimka. V nařízení o jazykové normalizaci v soudnictví (Decreto 152/2008, de 29 de julio, por el que se regula el proceso de normalización lingüística de la Administración de Justicia en la Comunidad Autónoma de Euskadi) není upřednostněné užití ani jednoho z oficiálních jazyků, je povoleno užívat oba na stejné úrovni ve všech typech komunikace a vydávání jakýchkoli dokumentů.

Ve spotřebitelském zákoně (Ley 6/2003, de 22 de diciembre, de Estatuto de las Personas Consumidoras y Usuarias) jsou uvedena jazyková práva občanů Baskicka. Ti mají např. nárok na získávání informací o výrobcích a službách v baskičtině. Ani komunikace s místními podniky v baskičtině by neměla činit žádný problém. Faktury, rozpočty, záruční listy a jiné dokumenty včetně reklamních letáků určených spotřebitelům by měly být vydávány v bilingvní formě.

Školské nařízení (Decreto 138/1983, de 11 de julio, del Departamento de Educación y Cultura, por el que se regula el uso de las lenguas oficiales en la enseñanza no universitaria en el País Vasco) říká, že kastilština a baskičtina jsou povinné předměty na úrovni základních i středních škol. Na vysoké škole pouze v bakalářském programu. V Baskicku jsou ve výuce používány modely A, B a D. Model A je výuka v kastilštině, model B je výuka kombinovaná a model D je výuka většiny předmětů v baskičtině. Modely B a D se však aplikují pouze bylo-li o ně zažádáno či shodne-li se na nich většina zákonných zástupců studentů dané školy. Profesoři by měli umět baskicky na úrovni potřebné k výuce daného předmětu. Pokud se aplikuje model A, tak baskicky umět nemusí.

Navarrské nařízení o úpravě užívání baskičtiny ve veřejné správě (Decreto Foral 29/2003, de 10 de febrero, por el que se regula el uso del vascuence en las Administraciones Públicas de Navarra) velice podrobně popisuje veškerou komunikaci mezi jednotlivými institucemi, ať už v rámci jedné zóny nebo mezi ostatními zónami či komunikaci se státními institucemi. Ve shrnutí je běžné, že se mají užívat oba jazyky. Při komunikaci s nebaskofonní zónou či se státními institucemi se má užívat kastilština, baskičtina jen na požádání. Různé informační materiály, publikace apod., které autonomní vláda vydává pro všechny obyvatele, se vydávají v kastilštině. Řeší se zde i

jakou jazykovou znalost mají mít státní úředníci na určitých pozicích. V baskofonní zóně jsou určeny pozice, na kterých státní úředník musí umět baskicky. V smíšené zóně není povinnost znát baskičtinu na žádné pozici, instituce si samy určí, kdy je znalost nutná a kdy ne, a podle toho zaměstnance vybírají.

Nařízení o užití jazyků ve školství (Decreto Foral 159/1988, de 19 de mayo, por el que se regula la incorporación y uso del vascuence en la enseñanza de Navarra) obsahuje také modely výuky A, B a D, tak jako v Baskicku. Model A je běžný v baskofonní zóně. Na základě žádosti zákonných zástupců se baskičtina může použít jako jazyk výuky v jednom předmětu (kromě předmětu baskičtina, kde se s baskickým jazykem počítá). Modely B a D jsou dobrovolné, pokud je o ně v určité škole zájem nedostatečný k otevření třídy, mělo by být žákovi umožněno dopravovat se do vzdálenější školy, což v praxi znamená, že by dostával příspěvky na dopravu, stravování apod. Ve smíšené zóně se využívá model A pouze na základě žádosti zákonných zástupců nebo, na určitém stupni výuky, i žádosti studentů. Baskičtina se zde vyučuje pouze, pokud je počet zájemců dostatečný pro vytvoření třídy. Model B a D je na základě žádosti také možný. V nebaskofonní zóně se na základě žádosti může použít model A. Školská správa si sama hlídá počet profesorů se znalostí baskičtiny a musí se starat o to, aby jich byl dostatek tam, kde jsou potřeba. Pro učitele samozřejmě existují výukové kurzy.

Ve Valencii také existují nařízení ohledně užívání jazyků ve veřejné správě či školství, avšak neobsahují žádné zvláštní požadavky.

2.3. Ostatní jazyky užívané ve Španělsku

Ani ostatní jazyky, ačkoli nemají oficiální status, nejsou v právních předpisech vynechány. Jedná se o asturštinu v AO Asturias, aragonštinu v AO Aragón, araněštinu v AO Katalánsko. Svou základní pozici mají zakotvenou v ústavách AO:

- Ley Orgánica 7/1981, de 30 de diciembre, de Estatuto de Autonomía del Principado de Asturias,
- Ley Orgánica 5/2007, de 20 de abril, de reforma del Estatuto de Autonomía de Aragón,

- Ley Orgánica 6/2006, de 19 de julio, de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña.

První dva jazyky jsou ve statutech AS považovány za jazyky vlastní nebo tradiční v AS, jsou považovány za kulturní bohatství, mají speciální ochranu a měly by být šířeny ve společnosti prostřednictvím výuky a komunikačních prostředků. Postavení araněštiny je trochu více rozšířeno. Občané mají právo se v tomto jazyce obracet na instituce veřejné správy a ostatní organizace a komunikovat v něm s orgány katalánské vlády.

Jejich pozice je dále rozvíjena v zákonech o užívání těchto jazyků. Jedná se o zákony:

- Ley 1/1998, de 23 de marzo, de uso y promoción del bable/asturiano,
- Ley 10/2009, de 22 de diciembre, de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón,
- Ley 1/1998, de 7 de enero, de Política Lingüística a Ley 35/2010, de 1 de octubre, del occitano, aranés en Arán.

U všech jazyků vyplívají z řečených zákonů v podstatě stejná práva jako u ostatních oficiálních jazyků ve všech oblastech. Občané mají právo komunikovat s veřejnými institucemi v daném menšinovém jazyce a užívat ho v běžných životních situacích. Jazyk má být zaveden ve školství a komunikačních prostředcích.

Status araněštiny je popsán v zákonech o katalánštině, které garantují její existenci, znalost a ochranu. Až v roce 2010 vznikl zákon, který rozšířil její postavení na stejnou úroveň, jakou mají ostatní neoficiální španělské jazyky. Toto postavení platí hlavně pro oblast Valle de Arán, ovšem komunikace v araněštině na území celého Katalánska vyloučena není. Během doby platnosti tohoto zákona, byly zrušeny některé paragrafy, které upřednostnily postavení araněštiny před ostatními jazyky, a tím byly označeny jako odporující ústavě.

3. UŽITÍ JAZYKŮ V PRAXI

Posledních 30 let probíhá ve Španělsku proces jazykové normalizace a díky tomu dochází ke znovuoobnovení menšinových jazyků. V oblasti výuky, komunikačních prostředků i veřejné správy došlo k vytvoření norem, které jsou základem pro jejich rozvoj. Vznik jazykových norem má velký vliv na změnu jazykových kompetencí obyvatel i na užívání menšinových jazyků v posledních letech.

Touto kapitolou bych chtěla naznačit, jakým způsobem jsou jazykové normy dodržovány a porovnat postavení jazyků v právu a jejich postavení v praxi.

Informace získané v této kapitole jsou hlavně z knižních zdrojů vydaných ve Španělsku. Primárním zdrojem je pro mě autorka Maitena Etxebarria³⁴, jejíž kniha zpracovává většinu informací potřebných pro tuto kapitolu. Výzkumy uvedené v tomto zdroji jsou většinou z 90. let. Podle dostupnosti aktuálnějších informací hlavně z internetových zdrojů jsou starší data doplněny novými. Ne o každém jazyce se dá najít stejný typ a stejný počet informací. Obsah jednotlivých podkapitol a oddílů se tedy liší podle obsahu zdrojů, které jsem získala. Nejvíce dat jsem samozřejmě našla o oficiálních jazycích. O užívání jazyků, které nemají oficiální status se mi nepodařilo získat příliš informací.

3.1. Kastilština

Kastilština je jazyk oficiální na celém území Španělska, všichni mají povinnost ho znát a právo ho užívat, jak říká španělská ústava. Jenže skutečnost toto pravidlo neodráží na 100 %, jak je vidět v následující tabulce.

Tabulka č. 1: Jazykové znalosti kastilštiny v AS Katalánsko, Valencie, Baleárské ostrovy, Galicie, Baskicko a Navarra

Znalosti	Hodnota v %
Rozumí, mluví, čte a píše	93 - 99 % (93 % Galicie, 99 % Navarra)
Rozumí, mluví a čte	1 - 2 %
Rozumí a mluví	1 - 3 %
Jen rozumí	0 - 2 % (2 % Galicie)

34 ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*. Madrid: Espasa, c2002, 344s.

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*, s. 84-94

Velký vliv na celkovou znalost kastilštiny má vzdělání. V těchto číslech jsou obsaženi i obyvatelé, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nikdy gramotní nebudou a z části jsou to i starší obyvatelé z venkova, kteří se kastilsky nikdy neučili. Takových je asi nejvíce v Galícii uvážím-li, že je zde nejmenší množství obyvatel, kteří rozumí, mluví, čtou a píšou kastilsky.

Tabulka č. 2: Znalosti kastilštiny podle vzdělání ve vybraných AS

Vzdělání	Katalánsko		Baskicko	
	Píše	Pouze mluví	Píše	Pouze mluví
Bez vzdělání	75 %	22 %	84 %	15 %
Základní vzdělání	97 %	-	98 %	-
Další vyšší vzdělání	100 %	0 %	98 – 100 %	0 %

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*, s. 84-94

(Pro orientaci v Katalánsku bylo v r. 2008 10 % aktivních obyvatel bez vzdělání, v Baskicku 3,83 %.³⁵)

Je samozřejmě logické, že jazykové kompetence stoupají s vyšším vzděláním. Tato čísla jsem uvedla z toho důvodu, že mě překvapilo vysoké číslo obyvatel, kteří jsou nevzdělaní, a velice výrazně se to na jejich jazykové kompetenci odráží.

Míra znalosti kastilštiny ovšem nekorresponduje s mírou užívání jazyka, protože v některých oblastech je její užívání omezeno na úkor menšinových jazyků.

³⁵ Indicadores sociales. Edición 2009: Datos por comunidades autónomas y provincias: Educación. *Instituto nacional de estadística* [online]. © INE 2012.

3.2. Katalánština

3.2.1. Katalánsko

a) Sociolingvistická situace

Tabulka č. 3: Jazykové znalosti katalánštiny v Katalánsku podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	88	66	36	38	29	33
Rozumí, umí mluvit, čte	3	14	35	31	28	28
Rozumí, umí mluvit	-	3	10	9	12	11
Rozumí	6	16	19	21	28	21
Nerozumí	1	1	-	1	3	7

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

Tato tabulka ukazuje jazykové kompetence obyvatel Katalánska podle věku. Procento jednotlivých schopností se s věkem snižuje. Důvodem je období vlády diktátora Franca ve Španělsku, kdy byly menšinové jazyky zakazovány, a mluvilo se pouze kastilsky. U mladší generace je procento znalosti katalánštiny poměrně vysoké a to vypovídá i o tom, že zákon, který udává povinnost výuky katalánštiny, je dodržován.

b) Katalánština ve veřejné správě

Užití katalánštiny se zavedlo v celém prostředí veřejné správy. Situace v parlamentu představuje jeden příklad. Pokud se mohou používat oba jazyky, katalánština a kastilština, užívá se katalánština. Zákony či jiné právní dokumenty se píše v katalánštině a tak jsou také publikovány ve sbírce zákonů.³⁶ Do kastilštiny se tedy pak překládají. Po zkušenosti se zpracováváním katalánských právních předpisů jsem došla

³⁶ SANJAUME, Margarida. Usos lingüísticos en el Parlamento de Cataluña. In: *Parlament de Catalunya: Recursos lingüístics* [online]. 2009

k závěru, že předpisy s nižší právní silou, např. vyhlášky, jsou v internetové podobě publikovány pouze v katalánštině.

Ačkoli se zdá, že menšinový jazyk je v parlamentu výrazně užíván, faktem zůstává, že v soudnictví se tak příliš neděje. Jelikož povinnost soudců prokázat znalost katalánštiny ve své funkci je záležitostí novely statutu AS z roku 2006, počítat s výraznějším užíváním katalánštiny v soudnictví zřejmě budeme moci až do budoucna. V dnešní době je v Katalánsku vyřčeno jen 6 % rozsudků v katalánštině³⁷. Důvodem tak malého množství rozsudků může být např. i to, že občané mají pocit, že kastilština je vhodnějším jednacím jazykem v těchto případech. S tímto tvrzením se setkávám v některých jiných AS s vlastním jazykem.

Státní úředník by mohl říci, že se řídí těmito pravidly: jazyk úředníka je katalánština, ale užívá se kastilština ve vztazích s centrální veřejnou správou a s institucemi veřejné správy ostatních autonomních oblastí. Do kastilštiny se překládají dokumenty, které svou povahou zasahují nad rámec působnosti Katalánska. Občané si podle práva mohou vyžádat informace a dokumenty v kastilštině.

Autorka zveřejnila výsledky dotazníků, kde občané vyjadřovali své názory na jazykovou obslužnost ve veřejné správě.³⁸ Jejich odpovědi se výrazně nepřikláněly k žádnému z obou oficiálních jazyků. Je tedy vidět, že obyvatelé jsou bilingvní a nemají problém s žádným z obou oficiálních jazyků. Avšak v katalánštině jsou si obyvatelé pravděpodobně jistější v ústní komunikaci než v té písemné.

Katalánština je tedy jazykem velmi užívaným ve veřejné správě a podle těchto výsledků dokonce převyšuje užívání kastilštiny. Její pozice v praxi je tedy dominantní na rozdíl od rovnoprávného postavení s kastilštinou v zákoně.

c) Katalánština ve výuce³⁹

V dnešní době se dá říci, že většina výukového systému v Katalánsku je výuka dvojjazyčná. V posledních dvaceti letech byla provedena spousta studií, jež dokázaly, že školáci v Katalánsku umí lépe kastilsky než katalánsky. Výsledek byl ale velice pozitivní a odborníci počítají s tím, že v budoucnu znalost katalánštiny ještě vzroste do

37 CASTILLO LLUCH, Mónica a Johannes KABATEK. Op. cit., s. 33-60

38 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 122-125

39 Ibid., s. 126-129

takové míry, že oba jazyky budou na stejné úrovni. Velice důležitá je však i jazyková situace v rodině.

Polovina obyvatel by chtěla výuku v obou jazycích a třetina obyvatel by chtěla většinu v katalánštině. Mohu tedy říct, že obyvatelé katalánštinu rozhodně podporovat chtějí.

Některé univerzity v Katalánsku (Universidad de Barcelona, Universidad Autónoma a Universidad Politécnica) si vytvořily vlastní autonomní statut. Je to dokument, kde považují katalánštinu jako jazyk jím vlastní a úkolem univerzity je kultivovat ho a rozšířit jeho užití. Na druhou stranu však potvrzují, že oficiálními jazyky jsou jak katalánština, tak kastilština.

Ve smyslu rozšíření katalánštiny představuje Universidad Politécnica de Cataluña velký pokrok. 50 ze 100 studentů mělo minimálně 3 předměty v katalánštině během studia, 40 ze 100 pak potvrzuje více než 4 předměty v katalánštině během toho samého studia.

Myslím si, že na rozdíl od veřejné správy, kde je menšinový jazyk běžný, v oblasti výuky můžeme ještě očekávat zlepšení. Aplikování právních předpisů probíhá, ale dosažení požadovaných výsledků v této oblasti je otázkou ještě několika let. Na úrovni vysokých škol, jak je vidět, je situace o něco horší, protože zákon skladbu předmětů v katalánštině nijak neupravuje.

d) Katalánština v komunikačních prostředcích, vydavatelské produkci a filmu

V tomto prostředí dochází ke zlepšení z hlediska normalizace v Katalánsku. Ačkoli se tisk v katalánštině zvýšil, denní tisk v kastilštině stále převyšuje počet výtisků v katalánštině. Situace v ostatním nedenním tisku je ještě horší, i když se stát snaží některé publikace finančně podporovat.

Televize a rádio se ve Španělsku považují za veřejnou službu, ačkoliv existují soukromé televize. Katalánská vláda vytvořila televizní společnost, která svými programy udělala velkou změnu v nabídce televizních kanálů a podařilo se jí tak snížit procenta sledovanosti ostatních kanálů. Objevily se i soukromé televize, které změnily zásadním způsobem korelaci vysílání v katalánštině a v kastilštině.

Z hlavních rádií jen Catalunya Ràdio vysílá pouze v katalánštině a pro Katalánsko. V katalánštině také vysílá jedno soukromé rádio.⁴⁰ Vývoj katalánštiny v komunikačních prostředcích se však dá hodnotit pozitivně, spoluoficiální jazyk určitě není zanedbávaný i přesto, že hlavním vysílacím jazykem v Katalánsku je kastilština.

Nelze opomenout ani internet, který můžeme v dnešní době považovat za jeden z nejdůležitějších komunikačních prostředků. Existují zde desítky digitálních deníků a časopisů a jiných stránek v katalánštině, které se těší poměrně velké oblibě.⁴¹

Katalánská vláda dostává svého slova uvedeného v zákoně týkajícího se podpory katalánštiny v komunikačních prostředcích. V roce 2011 se rozhodla pro finanční podporu: rozdělila téměř 7 milionů eur mezi běžný tisk, digitální tisk, televizi a rádio. Většinu peněz získaly obě formy tisku.⁴²

Od roku 1975 se zvyšuje úroveň vydávání knih v katalánštině. Během let 1975 až 1990 se produkce zvýšila 7x. Je nutno zdůraznit velkou pomoc katalánské vlády, která podporuje rozšíření titulů do knihoven a jiných zařízení zprostředkovávajících výměnu knih. 74 % z knih psaných v katalánštině je od soukromých institucí.

I filmy jsou natáčeny v katalánštině, v posledních letech se více než 50 % katalánských filmů natáčí v katalánštině. V případě těchto filmů se však musí počítat s nízkou sledovaností.⁴³

Zdá se tedy, že pozice katalánštiny je v této oblasti posilována v rámci možností AS. Musí se ale počítat s velkým působením komunikačních prostředků z celého Španělska, kde je kastilština dominantním jazykem.

3.2.2. Baleárské ostrovy

Katalánsko a Baleárské ostrovy spolupracují i v oblasti veřejné správy, v oblasti kulturní, občanské, politické, v oblasti mládeže, ale i v oblasti akademického či technického plánování. Ovšem jejich instituce byly vždy samostatné. V roce 2000 si

40 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 130-135

41 El catalán en los medios de comunicación. *Generalitat de Catalunya* [online]. © Generalidad de Cataluña

42 La Generalidad destina 6,8 millones a subvencionar los medios en catalán. *Lavozdebarcelona.com* [online]. 11. 7. 2011

43 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 130-135

Baleáry a Katalánsko slíbily spolupráci i v jazykové politice, tak jak je to podpořeno již ve statutech AS.

Spolupráci si slíbily v těchto oblastech: vzdělání personálu, katalánština v podnicích a světě socioekonomiky, výuka dospělých v katalánštině, šíření terminologie katalánského jazyka ve specializovaných sektorech a ve společnosti, dabování filmů do katalánštiny, sociolingvistické studie a onomastika.

V roce 2001 se vytvořila organizace Instituto Ramos Llull, která slouží zástupcům vlád, a cílem je prosadit katalánštinu ve Španělsku, v EU i mezinárodně.⁴⁴

a) Sociolingvistická situace

Tabulka č. 4: Jazykové znalosti katalánštiny na Baleárských ostrovech podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	67	42	31	23	14	12
Rozumí, umí mluvit, čte	11	13	23	40	29	33
Rozumí, umí mluvit	-	12	13	14	24	15
Rozumí	16	24	25	19	25	15
Nerozumí	6	9	8	4	8	10

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

Při porovnání s Katalánskem si můžeme všimnout nižšího procenta počtu lidí ovládajících katalánský jazyk. Důvodem může být zvýšená imigrace na Baleárské ostrovy, které se stávají oblíbeným rekreačním centrem bohatších cizinců. V roce 1996 představovalo obyvatelstvo ostrova Ibiza 44 % imigrantů, Menorca 24,7 %, Mallorca 31,5 %. Velké rozdíly v počtu imigrantů jsou i mezi vnitrozemím a pobřežím, kdy u pobřeží je počet imigrantů větší.⁴⁵ Stejně tak jako v Katalánsku, i zde ovlivnil znalost katalánštiny frankismus, který se odráží na nižším procentu znalosti jazyka ve vyšším věku. Je ale vidět, že schopnost psát také ovlivňuje čísla v tabulce. U obyvatel, kteří

⁴⁴ ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 138-139

⁴⁵ Ibid., s. 141-146

neumí psát, se procento s věkem zvyšuje, protože naučit se psát patřilo hlavně do kompetencí školy, kde se katalánština nevyučovala.

Díky růstu užití katalánštiny se však rozšířila i pasivní schopnost jazyka mezi imigranty a aktivní schopnost mezi mladými obyvateli. 90,1 % katalánštině rozumí, 66,74 % má potencionální znalost mluvit tímto jazykem a 25,89 % mluví, čte a píše katalánsky.

Užití katalánštiny v různých situacích: doma 51 %, v obchodě 51 %, do telefonu 43 %, poznámky 39 %, v práci 40 %.⁴⁶ V porovnání s tabulkou je užití katalánštiny na Baleárských ostrovech poměrně velké.

d) Katalánština ve veřejné správě⁴⁷

Vláda užívá katalánštinu na výtiscích, označeních na silnicích atd. Na oficiálních publikacích používá oba jazyky, při aktech na veřejnosti také. Formuláře jsou k dispozici v bilingvní formě. V parlamentu se také vyjadřují v obou jazycích, většinou však v katalánštině. Ve shrnutí lze říci, že uvnitř institucí a při kontaktu s veřejností se používá více katalánština, při formálnějších situacích a psaných pracích více kastilština.

V ostatních institucích existují rozdíly v užití katalánštiny. Některé mají katalánštinu zavedenou ve velké míře, jiné s ní teprve začínají. Jsou organizovány kurzy katalánštiny pro státní úředníky. V propagačních materiálech institucí převažuje katalánština. V oblasti soudnictví, policie nebo vojenství je užití katalánštiny téměř nulové. Pokud se občan na tyto instituce obrátí v katalánštině, je často nucen ke změně jazyka.

V porovnání s Katalánskem to vypadá, že katalánština nemá ve veřejné správě na Baleárských ostrovech tak výrazně dominantní pozici. Co se týče soudnictví či policie, důvodem nízkého užití menšinového jazyka může být i nedostatečná právní úprava.

46 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 138-139

47 Ibid., s. 151-152

c) Katalánština ve výuce⁴⁸

Ve všech školních centrech na ostrovech je přítomna katalánština na všech úrovních studia, ale s minimálním počtem vyučovaných hodin. Také se zvýšila znalost katalánštiny mezi učiteli. Zvýšil se i počet školních center, jejichž výukovým jazykem je katalánština, ačkoliv jejich počet je stále velice nízký.

Od školního roku 1997/1998 byla školní centra povinna vyučovat polovinu předmětů v katalánštině. Příliš se to ale nerealizovalo, protože chyběly výukové materiály a učitelé neměli příslušnou znalost katalánštiny. Až od roku 1999 se po všech učitelích požaduje zkouška z katalánštiny. Je tedy vidět, že prosazování menšinového jazyka ve výuce je zde poměrně náročné.

Na Universidad de las Islas Baleares se vyučuje 54 % předmětů v katalánštině. Existuje však dobrovolnost výběru jazyka, a proto jazyky, kterými se vyučuje, jsou velice nerovnoměrně rozděleny. V oborech, které jsou studovány nejvíce, se katalánština objevuje nejméně. V akademických pracích se ale užití katalánštiny zvýšilo.

Zdá se, že pro dosažení vysoké úrovně katalánštiny ve výuce bude i na Baleárských ostrovech potřeba ještě několik let. Znalost jazyka však u mladých generací stoupá, což dokazuje, že zákony fungují.

e) Katalánština v komunikačních prostředcích, vydavatelské produkci a filmu⁴⁹

Deník Diari de Balears je publikován v katalánštině, ostatní deníky na Baleárech jsou v kastilštině, i když více méně pravidelně se objevují přílohy v katalánštině. Mezi týdeníky můžeme zmínit El Temps, který je celý v katalánštině.

Je třeba říct, že i přes to, co se píše v Ley de normalización lingüística, v oblasti komunikačních prostředků vláda Baleárů moc neudělala. Státní televize má limitované vysílání v katalánštině. Existují zde pak dva lokální televizní programy, které mají

48 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 147-150

49 Ibid., s. 153

vlastní program v katalánštině, avšak zbytek (filmy, reportáže) v kastilštině. I přes počáteční nesouhlas baleárské vlády byly prosazeny některé programy z Valencie.

Rádiové stanice vytvořené na Baleárských ostrovech na tom s katalánštinou také nejsou příliš dobře. Státní sféra nabízí místní vysílání jen v některých případech v katalánštině. V ostatních místních rádiích jsou jen nějaké programy v katalánštině, většinou jsou to programy méně důležité. Na Baleárech také vysílají katalánské stanice v katalánštině.

Co se týče výtisku knih, nejdůležitější baleárská literatura byla napsána v katalánštině a i v dnešní době se tiskne v tomto jazyce, i když je jasné, že trh v kastilštině má mnohem větší rozšíření. Veškerá divadelní díla, která jsou zde vytvořena, jsou v katalánštině. Film ve spoluoficiálním jazyce vytvořený na Baleárech neexistuje.

Vypadá to, že baleárská vláda tedy katalánštinu v komunikačních prostředcích příliš neprosazuje, ačkoli je to její povinnost. Její pozice je oslabená na úkor kastilštiny.

3.3. Galícijská

3.3.1. Sociolingvistická situace

Tabulka č. 5: Jazykové znalosti galícijské v Galícii podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	81	72	50	45	35	37
Rozumí, umí mluvit, čte	5	14	16	22	26	13
Rozumí, umí mluvit	5	8	20	19	29	39
Rozumí	9	5	13	14	8	9
Nerozumí	-	1	1	-	2	2

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

Proces normalizace se odráží i v Galícii. Je zde vidět vysoká znalost menšinového jazyka a opět poznamenání starších občanů obdobím frankismu. V Galícii je jejich jazyk faktorem, který všechny spojuje, připomíná historii.

Stejný zdroj obsahuje i jiný výzkum ohledně sociolingvistické situace. Ten vykazuje tyto výsledky: 94,4 % galícijsky rozumí, 94,2 % jsou tímto jazykem schopni mluvit, 58,8 % ho mají jako mateřský jazyk (7,6 % má jako mateřské jazyky oba dva), jako svůj běžný jazyk nebo dominující ho uvádí 67,2 %.

Dá se říci, že porozumění galícijskému je prakticky úplné. Přestože schopnost psát a číst je podstatně nižší, díky středoškolské a vysokoškolské výuce dochází k postupnému zlepšování znalosti menšinového jazyka u mladých generací. Užití galícijské je tu ještě na větší úrovni než katalánština.⁵⁰ Tento fakt mohu potvrdit i já, jakožto absolventka studijního pobytu v této oblasti. Galícijská byla slyšet běžně na ulici a i přesto, že je považována za jazyk nižší sociální třídy a mladí lidé se jím stydí mluvit, byla galícijská hodně užívána i mezi nimi a často na ni byli hrdí. Jako důkaz může posloužit i výzkum z roku 2004 uvedený v následující tabulce:

Tabulka č. 6: Užívání galícijské podle věku (v %)

Věk	>65	40-65	25-40	16-25
Pouze galícijská	58,9	43,5	30,2	23,5
Více galícijská	25,8	33,8	32,2	23
Více kastilština	9,5	15,2	30,2	35,7
Pouze kastilština	5,8	7,5	12,9	17,7

Zdroj: CASTILLO LLUCH, Mónica a Johannes KABATEK. *Las lenguas de España: política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la transición hasta la actualidad*

Tato tabulka dokazuje, že galícijská není mezi mladými obyvateli příliš oblíbený jazyk a užívají ho více starší obyvatelé. Je ale vidět, že lidí, kteří užívají pouze kastilštinu je jen málo. Mohu tedy říct, že možná díky právnímu postavení galícijské, které je rovnoprávné s kastilštinou, je menšinový jazyk mezi lidmi velmi rozšířen.

⁵⁰ ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 192-198

3.3.2. Galícijská veřejná správa⁵¹

Na počátku existence galícijského parlamentu se veškerá jednání konala v kastilštině, kdežto aktuálně se konají v galícijsčině. Je to jediný parlament autonomních společenství, který má svůj jazykový vývoj. Veškeré předpisy a publikace jsou vydávány v obou oficiálních jazycích.

Občané mají právo obrátit se na instituce veřejné správy v jakémkoli z těchto dvou jazyků. Z mluveného hlediska toto nedělá žádný problém, protože většina státních úředníků galícijsky rozumí a dokáže se domluvit bez potíží. Spousta občanů však galícijsčinu v tomto styku nevyužívá, protože má pocit, že kastilština je jazykem vhodnějším v těchto situacích. Podobně tomu tak je i v písemném styku.

V interním styku mezi úředníky je v mluveném projevu galícijsčina častější než v psaném. V posledních letech díky tomu došlo k vytvoření kurzů galícijsčiny, aby došlo ke zlepšení znalosti a galícijsčina se častěji začala užívat v písemné komunikaci.

Vypadá to, že vytvoření předpisů, týkajících se užívání jazyka ve veřejné správě byla jen formalita. S užíváním menšinového jazyka zde problém není, naopak kastilština ustupuje do pozadí.

3.3.3. Galícijská výuka⁵²

Na fakultách a jiných odděleních velká většina zaměstnanců a profesorů rozumí a mluví galícijsky, proto je v praxi velice užívána, více než kastilština. Toto tvrzení platí ovšem jen pro administrativní oddělení. U výuky je to naopak. 80 % profesorů dává hodiny v kastilštině, 61 % je dává většinou v kastilštině a pouze 20 % užívá v hodinách galícijsčinu, ale ne výhradně.

U studentů je to takto: 40 % z nich říká, že nikdy nedostali hodiny v galícijsčině během svého univerzitního studia, 50 % mělo nějaký předmět v tomto jazyce (méně než 1/5) a 10 % mělo hodiny v galícijsčině.

51 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 199-200

52 Ibid., s. 201-206

Psaná produkce profesorů je v 50 % v kastilštině, 10 % jen v galicijštině, 11 % užívá oba nerozdílně a 20 % nebylo schopno odpovědět. Knihy, které studenti užívají, jsou hlavně v kastilštině a závěrečné práce studentů v galicijštině nepřekročí 15 %.

Ve školním prostředí dochází k většímu rozdílu v užití galicijštiny, než je tomu v ostatních případech. Dá se říci, že dochází k většímu užití kastilštiny. Ti, kdo mluví téměř vždy galicijsky, mají tendenci k bilingvistu ve škole a ti, co jsou bilingvní, užívají kastilštinu ve škole více než jindy. Čím méně formálnější je situace ve škole, tím více se užívá galicijština. Ve třídě se často mluví kastilsky, užití stoupá v komunikaci s profesory a celé to dovršuje psaná komunikace. Také je třeba říct, že jen málo jednotlivců užívá ve školním prostředí galicijštinu při psaní. Je to i následek toho, že je jen málo profesorů, kteří mají iniciativu vyučovat v menšinovém jazyce.

3.3.4. Galicijština v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci⁵³

O tisku můžeme říct, že zde vedou hlavně výtisky z Madridu, existují však i místní výtisky v kastilštině s různými vloženými texty v galicijštině. Tyto texty zabírají minimální část tisku – 10–15 %. Existují i noviny nebo spíše časopisy, které jsou pouze v galicijštině, ale mají velmi malé rozšíření.

Television de Galicia v roce 1994 vysílala 56 % programů v kastilštině, 44 % v galicijštině. Soukromé společnosti vysílají prakticky pořád v kastilštině.

Co se týče Rádía, existuje zde Radio Televisión Gallega, které má vysílač pouze v galicijštině s poslechovostí po celé Galicii. Také má tato společnost televizní kanál, který vysílá v menšinovém jazyce nejen v Galicii, ale i v části Portugalska nebo Asturias. TV2, který vysílá ze Santiaga, vysílá každý den 30 minut v galicijštině.

Z knih v galicijštině mají největší zastoupení knihy do školy a knihy pro děti a dospívající. Tvoří téměř polovinu produkce v galicijštině, a tím se stávají důležitými v růstu užití jazyka a růstu četby v tomto jazyce.

Galicijština v komunikačních prostředcích je na tom hůř než ve veřejné správě, přitom právě tyto prostředky by mohly užití jazyka zvýšit nebo zlepšit jeho sociální status.

53 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 207-210

3.4. Baskičtina

Dohromady ve všech oblastech, kde se mluví baskicky mezi obyvateli mladšími 15 let, má 77,7 % obyvatel mateřský jazyk kastilštinu nebo francouzštinu, 18,8 % má jako mateřský jazyk baskičtinu a 3,5 % baskičtinu i kastilštinu nebo francouzštinu. Čím mladší generace, tím méně se baskičtina stává mateřským jazykem.

V Baskicku vede kastilština, v País Vasco Norte (Francie) pak francouzština. 89,8 % užívá kastilštinu v teritoriu Navarra, 75,8 % v Autonomní oblasti Baskicko a 68,5 % v País Vasco Norte (Francie). Lidé, kteří umí pouze baskicky, jsou starší 50 let, většina však starší 64 let a žijí většinou na venkově. V Baskicku je takových 0,5 % (asi 12000 obyvatel). Lidé, kteří umí mluvit pouze kastilsky a nerozumí baskicky, představují 63 % obyvatel.

V AS Baskicko a na území AS Navarra ti, co umí baskicky, užívají více baskičtinu než kastilštinu, kdežto v País Vasco Norte ji užívají pouze v tradičnějším prostředí jako s rodiči, s knězem nebo na trhu. Ti, kteří zde znají baskičtinu, užívají více francouzštinu.

82 % baskicky mluvících žije v Baskicku a jazyk většinou používají s dětmi a ve formálním prostředí: úřady, banky, obchodní domy, zdravotnické služby a profesory dětí.

Díky začlenění baskičtiny do výuky je v posledních letech zaznamenám vzrůstající počet bilingvních obyvatel. V teritoriu Navarra je tento vzrůst o něco nižší než v Baskicku. V País Vasco Norte však stále dochází k úbytku baskicky mluvících na úkor francouzštiny.⁵⁴

Je faktem, že baskičtina je jazykem nejméně užívaným ze všech spoluoficiálních jazyků. Kastilština je jazykem dominantním a obávám se, že samotné předpisy postavení baskičtiny v praxi příliš neposílí.

54 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 216-230

3.4.1. Baskicko

a) Sociolingvistická situace

Tabulka č. 7: Jazykové znalosti baskičtiny v Baskicku podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	35	20	16	11	10	9
Rozumí, umí mluvit, čte	9	5	-	2	2	3
Rozumí, umí mluvit	10	12	10	4	5	8
Rozumí	25	22	11	15	11	5
Nerozumí	21	41	53	68	71	75

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

Nízký počet obyvatel, kteří znají baskičtinu, bychom mohli zdůvodnit velkou odlišností jazyka od kastilštiny a s ní spojenou větší náročností naučit se ho. Jak už bylo řečeno, území, kde se baskičtina užívá, se stále zmenšuje a vliv kastilštiny je zde veliký.

Čtvrtina obyvatel je bilingvní, šestina jsou pasivně bilingvní (baskicky jen rozumí) a více než polovina znají jen kastilštinu. 0,6 % jsou obyvatelé, kteří mluví jen baskicky, a počet stále ubývá. Mezi mladými se významně zvyšuje počet bilingvních.⁵⁵ Podle výzkumu z roku 2006 se 28,6 % obyvatel starších 16 let vyjadřuje více méně v baskičtině, 18,6 % se vyjadřuje jak v baskičtině, tak v kastilštině a 11 % se vyjadřuje v baskičtině, ale ne tolik jako v kastilštině.⁵⁶

c) Baskičtina ve veřejné správě

Některá pracovní místa (téměř polovina) v institucích autonomní vlády vyžadují určitý jazykový profil zaměstnance. Jen 77,4 % zaměstnanců baskické vlády tento

⁵⁵ ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 235-248

⁵⁶ Indicadores de situación y evolución del euskera. In: *Viceconsejería de Política Lingüística* [online]. 12. 4. 2011

požadavek splňuje. 7,1 % nemá dostatečnou znalost jazyka, 8,3 % nemají znalost žádnou, ačkoli je vyžadována a 4,2 % zaměstnanců jsou od povinnosti znát jazyk osvobozeni. Na úřadech v jednotlivých provinciích se nachází více než polovina míst vyžadujících určitou jazykovou znalost. Z nich jen 57,8 % zaměstnanců tento požadavek splňuje a 4,3 % nemá znalost spoluoficiálního jazyka vůbec žádnou. Na obecních či městských úřadech je také polovina pracovních míst, kde se vyžaduje jazyková znalost, 56,7 % zaměstnanců požadavek splňuje a 5,6 % znalost nemá. V soudnictví tento požadavek splňuje pouhých 28,3 % a 9 % vykazuje nižší znalost jazyka, než je vyžadováno.⁵⁷

Je zde velká snaha zvýšit jazykovou kompetenci státních úředníků, existují zde administrativní oddělení, které fungují pouze v baskičtině.

Úroveň znalosti menšinového jazyka u členů parlamentu je o něco vyšší než u občanů. Pokud se někdo ze členů parlamentu chce vyjadřovat v tomto jazyce, funguje zde často překládání.⁵⁸

V Baskicku tedy nedochází k dodržování právních norem. Zřejmě je to tím, že pracovních míst vyžadujících jazykovou znalost je více než kvalifikovaných obyvatel s určitou jazykovou kompetencí, a proto se musí na tyto pozice dosazovat i lidé s nedostatečnou znalostí jazyka. Užití menšinového jazyka ve veřejné správě je tedy zajisté nižší, než je vyžadováno zákonem.

b) Baskičtina ve výuce

V Baskicku je snaha, aby se menšinový jazyk nejen vyučoval jako předmět, ale aby se stal i jazykem výuky. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, vytvořily se modely výuky A, B a D. Model A: výuka v kastilštině, baskičtina jen jako předmět, model B: výuka půl na půl v obou jazycích a model D: výuka v baskičtině, povinný předmět kastilština – hlavně pro žáky pocházející z baskicky mluvící rodiny.⁵⁹

57 Indicadores de situación y evolución del euskera. In: *Viceconsejería de Política Lingüística* [online]. 12. 4. 2011

58 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 261-264

59 Ibid., s. 249-260

V předškolní výuce (2-5 let) se užívají hlavně modely B a D, dnes již z 90 %.⁶⁰ Předpokládá se, že za několik let úplně zmizí model A z předškolní výuky. Spousta studentů, kteří prošli jen výukou modelu A, toho litují a mají problémy s baskičtinou. Vzrostla tím osobní motivace naučit se baskicky.⁶¹

Na základní škole (6-12 let) také modely B a D převyšují model A, také se užívají v 90 %.⁶⁰

Na střední škole (12-16 let a 16-18 let) se vysledovalo, že 2/3 žáků studují v modelu A a 1/3 v modelu D, jen minoritní počet studuje v bilingvním modelu. Ve výuce zaměřené na profese v podstatě není baskičtina, což je problém.⁶¹ V posledních deseti letech vzrostl počet maturit absolvovaných v baskičtině z původních 25 % na 60 %.⁶⁰

Návaznost, která se nachází mezi předškolní výukou a základní školou, chybí ve středoškolské výuce. Existuje totiž malá nabídka bilingvních studií na středoškolské úrovni a žáci, kteří vystudovali bilingvní základní školu, se necítí schopni pokračovat svá studia na škole v baskičtině. Také chybí vyučovací materiály v tomto jazyce.

Na vysokých školách je 55,5 % povinných předmětů vyučováno v baskičtině, 20 % studentů studuje v baskičtině, přesto existuje spousta oborů, které se nedají v menšinovém jazyce studovat. 60 % studentů, kteří složili maturitu v baskičtině, jsou přihlášení do bilingvních studií na univerzitě. 23 % profesorů je schopno vyučovat v baskičtině a jejich počet vzrůstá.⁶¹ Počet profesorů mluvících oběma jazyky se zvýšil z 370 (1988-1989) na 1111 v roce 2002-2003.⁶²

V oblasti výuky mě překvapuje vysoké číslo modelů B a D na základních školách, při jejichž aplikování by se žák měl naučit baskicky nejvíce. Přitom znalosti tohoto jazyka i u mladé generace jsou stále velice nízké. Možná je to tím, že tato znalost není dále dostatečně rozšiřována v dalších studiích, a tím není žák připraven jazyk užívat v praxi a své jazykové schopnosti zapomíná.

60 El uso del euskera en Internet y la edición de libros se duplica en diez años. *Deia.com* [online]. 13.6.2011

61 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 249-260

62 CASTILLO LLUCH, Mónica a Johannes KABATEK. Op. cit., s. 95-140

d) Baskičtina v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci

Co se týče rádiového a televizního vysílání, realita není daleko od zákonného ustanovení. Baskická autonomní televize má dva kanály, jeden vysílá v baskičtině, druhý v kastilštině, jen něco v baskičtině. Soukromé televize ale vysílají všechny v kastilštině.

Jsou tu asi tři důležitá rádia, která mají vysílání více méně v baskičtině.

Výdej knih je podle mého názoru poměrně vysoký, v roce 2000 bylo v baskičtině vydáno nejvíce knih pro výuku - 33,5 %, literatury dětské a pro mladistvé - 24,5 %, humanitní a sociální vědy - 16,8 %, literatury - 16,8 % (čísla jsou celková, bez ohledu na konkrétní AS).⁶³

V roce 2011 byla uveřejněna studie ohledně stavu baskičtiny a dokázala stoupající tendenci užívání jazyka snad ve všech sektorech. Příkladem může být 2 400 knih ročně vytištěných v baskičtině, což je dvojnásobek toho, co bylo vydáno před deseti lety.⁶⁴

3.4.2. Navarra

a) Sociolingvistická situace⁶⁵

Tabulka č. 8: Jazykové znalosti baskičtiny v AO Navarra podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	19	10	6	3	2	3
Rozumí, umí mluvit, čte	5	2	7	3	-	4
Rozumí, umí mluvit	3	3	4	4	6	8
Rozumí	5	7	12	10	4	5

63 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 265-266

64 El uso del euskera en Internet y la edición de libros se duplica en diez años. Op. cit.,

65 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 272-290

Nerozumí	68	78	71	80	88	80
----------	----	----	----	----	----	----

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

Vzhledem k tomu, že Navarra se rozděluje na tři oblasti podle jazyka, z nichž jedna je nebaskofonní, procenta v této tabulce jsou velice nízká. Tedy jedná-li se o procenta vztahující se k jakékoli znalosti baskičtiny. Naopak procenta jsou velice vysoká u obyvatel, kteří baskicky nerozumí. Můžeme však sledovat zvýšenou znalost menšinového jazyka u mladých generací, tak jako u ostatních AS.

Jiný výzkum ze stejného zdroje tvrdí, že 9,4 % obyvatel Navarry je bilingvní, dalších 9,8 % jsou pasivně bilingvní a zbytek, 80,6 %, umí jen kastilsky. Těch, co mluví dobře baskicky a špatně kastilsky je pouhých 0,2 %.

Tabulka č. 9: Znalost jazyka v AS Navarra podle zón (v %)

Jazyk	Zóna baskofonní	Zóna smíšená	Zóna nebaskofonní
Bilingvní	57,6	5,4	0,8
Pasivně bilingvní	-	13,0	6,0
Baskičtina	2,3	-	-
Kastilština	32,7	81,6	93,2

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*, s. 272-290

Pouze v baskofonní zóně se nachází poměrně velké množství obyvatel, kteří baskičtinu ovládají. V smíšené zóně už toto číslo výrazně klesá a v nebaskofonní zóně jsou znalosti menšinového jazyka jen výjimečné. Vzhledem k této jazykové situaci se rozhodnutí vládních orgánů o rozdělení území dá chápat, mohou tak jazykovou politiku přizpůsobit sociolingvistické situaci.

8,3 % obyvatel Navarry mělo jako mateřský jazyk baskičtinu, 1,8 % oba jazyky a 89,8 % kastilštinu.

V baskofonní zóně se užívá hlavně menšinový jazyk jak v rodinném prostředí, tak v obchodě, s kolegy v práci nebo s knězem, zatímco ve zbytku Navarry se užívá hlavně kastilština.

b) Baskičtina ve veřejné správě

V baskofonní zóně si každá instituce veřejné správy určí, v jaké oblasti je nutná znalost baskičtiny. Postavení menšinového jazyka je proto dost nejasné a podle autorky

by měla v tomto případě vláda více zasáhnout a postavení jazyka ujasnit. Mnoho politických stran v AS Navarra však nesouhlasí s tím, že by rozšíření baskičtiny měl být úkol vlády.

Přítomnost baskičtiny mezi státními úředníky a v institucích veřejné správy je velice nízká, až symbolická.⁶⁶

I situace ve veřejné správě je složitější díky rozdělení území. Myslím si, že je těžké prosazovat baskičtinu v jakékoli oblasti, když znalosti jsou tak nízké a vliv kastilštiny velice silný. Zlepšení situace v tomto AS je otázka ještě mnoha let a velké snahy.

c) Baskičtina ve výuce

Většina školáků se naučí baskičtinu jako druhý jazyk, to podporuje prestiž jazyka a baskickou kulturu. Největším problémem je nedostatek profesorů schopných vést hodiny v baskičtině. Proto vláda vytvořila akci, kdy platila učitele baskičtiny, aby dávali hodiny jazyka i mimo školní výuku, aby tak nabídla možnost žákům se tento jazyk naučit.⁶⁷

Ani situace ve výuce není baskičtině příliš nakloněna. Pokud je nedostatek profesorů, tak je možné, že úroveň menšinového jazyka u těch, kteří ji učí, není příliš vysoká, což zlepšení situace příliš nenahrává, a ani zákonný cíl o získání dostatečné znalosti menšinového jazyka tím nemůže být naplněn.

d) Baskičtina v komunikačních prostředcích⁶⁸

Diputación Foral de Navarra vydává baskické texty historického charakteru nebo turistické informace, je patronem publikace manuálů pro výuku baskičtiny.

Co se týče tisku, existují noviny vydávané v Pamploně, které mají jednu stránku týdně v baskičtině a občas i nějaký článek. Pro Navarru existují v baskičtině další dva deníky.

⁶⁶ ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 291-299

⁶⁷ Ibid., s. 300-303

⁶⁸ Ibid., s. 304

Tři ze čtyř rádiových vysílačů se speciálními programy pro Navarru vysílají pravidelně v baskičtině ve frekvenci 1 hodiny až 5 minut denně.

Neexistují žádné televize autonomního charakteru. Jeden kanál má velice stručný obsah v baskičtině. V AO Navarra se dá chytit signál z televizních vysílačů autonomní oblasti Baskicko.

Tak jako situace ve veřejné správě nebo výuce, ani jazyková situace u komunikačních prostředků příliš nenahrává rozšiřování menšinového jazyka. Ve shrnutí není v AS Navarra znát žádné výrazné dodržování jazykového zákona, zdá se, že je dodržován jen symbolicky.

3.5. Valencijština

3.5.1. Sociolingvistická situace

Tabulka č. 10: Jazykové znalosti valencijštiny ve Valencii podle věku (v %)

Věk	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	Nad 65
Rozumí, umí mluvit, čte, píše	48	22	10	17	12	10
Rozumí, umí mluvit, čte	9	21	25	17	24	20
Rozumí, umí mluvit	4	8	15	21	24	30
Rozumí	33	39	42	31	28	26
Nerozumí	6	10	8	14	12	14

Zdroj: ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*.

I když se o valencijštině příliš nemluví, jeví se podle této tabulky jako poměrně dost živý jazyk, jehož znalost rozhodně není zanedbatelná. Tak jako u ostatních jazyků se jeho znalost snižuje s vyšším věkem a kromě frankismu se může uvést jako důvod to, že v této oblasti byla katalánština hlavním jazykem už v historii.

V roce 1995 byl proveden výzkum u osob starších 15 let a výsledky jsou následující: 1 % nerozumí valencijštině, 99 % rozumí alespoň trochu (71 % perfektně), 11 % neumí mluvit valencijsky, 89 % umí mluvit alespoň trochu (49 % perfektně), 10

% neumí číst v tomto jazyce, 90 % umí číst alespoň trochu (15 % perfektně), 53 % neumí psát valencijsky, 47 % umí psát alespoň trochu (6 % perfektně). Procentuálně tedy počet obyvatel disponující těmito jazykovými schopnostmi stoupá.

50 ze 100 dotázaných mluví valencijsky doma, 45 ze 100 dotázaných s kamarády, 46 ze 100 v obchodech. Ve velkých obchodních centrech však mluví 57 lidí ze 100 kastilsky a 31 ze 100 užívá výhradně valencijštinu. V rodinném prostředí užívání valencijštiny stoupá a v obchodech a v konverzacích s přáteli zůstává na stejné úrovni.⁶⁹

Vzhledem k tomu, že katalánština a valencijština jsou jazyky podobné, mohou být tyto údaje zkreslené tím, že někdo kdo umí katalánsky, rozumí bez problému valencijsky. Otázkou zůstává, do jaké míry se v těchto výzkumech jedná opravdu o valencijštinu.

3.5.2. Valencijština ve veřejné správě

Valencijsky se ve veřejné správě více mluví, než píše. Všeobecně však užívání tohoto jazyka stoupá. V Parlamentu se užívají oba jazyky na stejné úrovni.

80 % státních úředníků rozumí, 58 % nemá problém se čtením, 50 % je schopno vést konverzaci. Cifry jsou vyšší v oblasti Castellón než třeba v Alicante, kde pouze 32 % úředníků je schopno vést plynulou konverzaci ve valencijštině. V místní veřejné správě se tedy užití valencijštiny mění podle umístění jejích institucí.⁷⁰

Ve valencijské veřejné správě existuje pouze 1,2 % pracovních míst, kde je vyžadována znalost valencijštiny, přestože 65 % státních úředníků potvrzuje znalost jazyka. S tímto faktem by chtěla Valencie pracovat a v budoucnu vytvořit legislativu podobnou ostatním AS a požadovat valencijštinu na větším množství pracovních míst.⁷¹

Tak jako v Katalánsku, i obyvatelům ve Valencii byly položeny otázky ohledně komunikace s institucemi veřejné správy. V Katalánsku se příliš nepřikláněli k žádnému z jazyků, ve Valencii už převažuje kastilština.⁷²

69 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 159-165

70 Ibid., s. 169-173

71 Polémica por el uso del valenciano en la Administración pública. *Diario Crítico* [online]. 23. 11. 2009[cit. 2012-04-20].

72 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 169-173

Jak už jsem zmínila výše, valencijština může mít ve veřejné správě zjednodušenou pozici díky katalánštině, která je v Katalánsku dominantním jazykem. Setkáváme se tu i s opačnou situací, než je v ostatních AS. Ve Valencii je velké množství osob, které valencijsky umí a jazyk užívají, aniž by to zákon vyžadoval.

3.5.3. Valencijština ve výuce⁷³

Nedisponuji konkrétními daty, ale všeobecně ti, kteří mají valencijštinu jako mateřský jazyk, kterým se mluví doma, se naučí valencijštinu perfektně číst i psát. Ale ti, kteří mají mateřský jazyk katalánštinu, mají ve škole špatné výsledky, předpokládá-li se výuka ve valencijštině. V některých školách proto bylo navrženo, aby se valencijština používala nejméně v jednom předmětu ve školním roce, ale ani to příliš výsledkům nepomohlo.

V některých školách je možnost vybrat si pro své dítě celou nebo částečnou výuku ve valencijštině. Tato možnost existovala v roce 1990 cca na 5 % ze všech existujících škol.

Universidad de Valencia organizuje kurzy pro univerzitní zaměstnance ale i pro neuniverzitní profesory. 13,7 % profesorů na Univerzitě ve Valencii dělá výuku ve valencijštině. Také na této univerzitě probíhá vydávání knih a prací ve valencijštině. Vývoj je pomalý, ale užití valencijštiny pomalu stoupá.

Podobná situace jako ve Valencii možná funguje i v ostatních AS. Velký vliv na znalost jazyka má hlavně to, jaký jazyk je mateřský nebo běžný v dětství. Také mi připadá, podle tvrzení uvedených výše, že úroveň valencijštiny ve školách není příliš vysoká a žáci nejsou motivováni k jejímu studiu. Jazyková politika ve výuce není moc dobře a jasně vyřešena.

73 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., 174-180

3.5.4. Valencijština v komunikačních prostředcích a vydavatelské produkci⁷⁴

I přes zákonnou ochranu užití valencijštiny v komunikačních prostředcích je vydávání tisku zanedbatelné oproti kastilštině. Všechny časopisy, až na jeden, jsou v kastilštině.

Užití valencijštiny v rádiu je omezeno jen na místní vysílání. V roce 1989 vytvořila valencijská vláda televizní program, který vysílá přerušovaně ve valencijštině.

Instituto Nacional del Libro neodlišuje knihy publikované v katalánštině a ve valencijštině, proto nejsou k dispozici konkrétní data. Publikace knih ve valencijštině je však intenzivní a existují vydavatelství, která se tomu věnují.

Tak jako v ostatních AS ani tady nemá menšinový jazyk moc silnou pozici a kastilština jednoznačně dominuje. Ale stejně jako jinde, autonomní vláda spoluoficiální jazyk nezanedbává a alespoň nějaká média ve valencijštině spravuje.

3.6. Ostatní jazyky užívané ve Španělsku⁷⁵

U araněštiny mám k dispozici údaje z roku 1996 - znalost araněštiny u obyvatel starších 2 let je následující: rozumí 90,05 %, umí mluvit 64,65 %, umí číst 59,29 %, umí psát 24,97 % a nerozumí 9,95 %.

V rodinném prostředí i v prostředí volného času užití araněštiny klesá, cca 20 % ho užívá, má na to kromě jiného vliv i imigrace.

Tabulka č. 11: Užití araněštiny – porovnání roku 1984 a 2000 (v %)

Rok	1984	2000
Doma	58,8	36,4
Se sousedy	60,4	42,5
V baru, obchodě apod.	60,1	36,9
V práci	-	22,5

74 ETXEBARRIA, Maitena. Op. cit., s. 181-186

75 Ibid., s. 305-320

Aranéština se zdá být i v praxi poměrně hodně užívána, ale je vidět, že její užití výrazně kleslo. Samozřejmě je to tím, že už je to třetí jazyk užívaný na malém území.

V AS Asturias je jazykem č. 1 kastilština, užívaná oficiálně ve veřejné správě a ve výuce. Asturština je tu omezena jen do prostředí rodiny a méně formálních situací, její přítomnost v komunikačních prostředcích je velmi limitovaná. Je to jazyk hlavně mluvený.

66 % obyvatel by si však přálo částečné užití asturštiny ve výuce. Vláda trvá na tom, aby byl jazyk používán pro výuku alespoň mimo školní hodiny, nebo aby se stal nepovinným jazykem na středních a vysokých školách. 71,8 % obyvatel má na to kladný názor. V roce 1987 stoupl počet osob, které umí mluvit tímto jazykem, na 30 %.

V AS Aragón je jazykem oficiálním a běžným pro obyvatele kastilština. Jiné informace se mi nepodařilo získat. Úroveň užívání aragonštiny je velice zanedbatelná.

Tyto jazyky mají poměrně nadějně postavení v právu, ovšem v praxi už tomu tak není a občané asi ani nemají zájem svá práva využít. Jen užití aranéštiny je výraznější.

4. POSTAVENÍ ŠPANĚLSKÝCH MENŠINOVÝCH JAZYKŮ V EVROPSKÉ UNII

Na evropském kontinentu existuje velké množství jazyků. Tento fakt Evropská unie zohledňuje a uznává právo vyjadřovat se vlastním jazykem. Tímto právem se snaží dosáhnout svého cíle, který spočívá v hlubší integraci členských států a spolu s dalšími cíli vytváří heslo EU „Jednotná v rozmanitosti“.

EU má v dnešní době 23 oficiálních jazyků. Oficiálním jazykem se obvykle stává jazyk vlastní členské zemi. Tím pak vzniká možnost komunikovat s institucemi EU jazykem, kterým občané komunikují s domácími institucemi. Předpisy vydané EU se překládají do všech oficiálních jazyků, aby občané mohli být o všem informováni.

EU neuznává jen oficiální jazyky, ale také jazyky regionální a menšinové. Inspirací pro uznání těchto jazyků jí byla Evropská charta regionálních či menšinových jazyků. Je to mezinárodní smlouva podepsána členskými státy Rady Evropy 5. listopadu 1992 ve Štrasburku. Charta garantuje ochranu a podporu menšinových jazyků. Na její dodržování dohlíží Rada Evropy. Kromě tohoto dokumentu existuje i mnoho projektů na podporu menšinových jazyků, které jsou financovány Evropskou unií, patří mezi ně např. ATLANTIS, CRAMLAP či LINMITER.⁷⁶

Menšinových jazyků je v EU kolem 60 a mluví jimi asi 50 milionů obyvatel EU. V brožuře *Řeč pro Evropu*⁷⁷ jsou tyto jazyky popsány třemi definicemi. První zní: „jazyky, které jsou specifické pro daný region, jenž se může celý nacházet na území určitého členského státu nebo se může jednat o přeshraniční region, a které zároveň v žádné zemi EU nejsou převládajícím jazykem. K těmto jazykům patří například baskičtina, bretonština, friština, katalánština, sardinština a welština“. Druhým typem menšinových jazyků jsou „jazyky, jimiž hovoří menšina obyvatel v jedné zemi EU a které jsou úředními jazyky v jiné zemi: například němčina v jižním Dánsku, francouzština v regionu Vallée d'Aoste v severní Itálii a maďarština na Slovensku“ a třetím jsou „neteritoriální jazyky, například jazyky romských nebo židovských komunit v EU (romština a jidiš)“. Důležitou poznámkou je, že „pojem regionální a menšinové

76 Jazyky: Regionální a menšinové jazyky. *Evropská komise* [online]. 7. 2. 2012

77 *Řeč pro Evropu: Jazyky v Evropské unii* [online]. © Evropská společnost, 2008, s.7

jazyky nezahrnuje dialekty úředních jazyků ani jazyků, kterými hovoří přistěhovalecké komunity v Evropské unii“.

Katalánština, valencijština, galicijština a baskičtina, jakožto spoluoficiální jazyky ve Španělsku však nemají pouze status menšinového jazyka EU, který patří mezi již zmíněných 60 jazyků. Před několika lety si v EU získali speciální postavení.

Do roku 2004 žádná španělská vláda neměla zájem na tom, aby se španělské jazyky staly oficiální v EU. Až po zvolení předsedy vlády José Luise Rodríguez Zapatera, který se podílel na vytvoření koalice v autonomní vládě Katalánska, došlo k prvnímu návrhu směřovanému EU, který se týkal oficiálnosti španělských menšinových jazyků v EU. Iniciativu projevila hlavně katalánská vláda.

Na začátku roku 2004 (v době irského předsednictví) nebyl tento návrh přijat všemi členskými státy a Španělsku bylo doporučeno, aby se s nesouhlasícími státy dohodlo. Nakonec jim bylo vyhověno v tom, že bude existovat oficiální verze evropské ústavy (v té době se jednalo o Smlouvě o Ústavě pro Evropu) přeložená do menšinových jazyků, které v EU oficiální nejsou, ale na území členských států ano. Španělský návrh byl však mnohem ambicióznější, a tak tento výsledek Španělsku nestačil.⁷⁸

V prosinci 2004 se španělský ministr zahraničních věcí obrací na předsedu Evropské komise a irské předsednictví s návrhem na změnu jazykového režimu EU. Podává do jejich rukou memorandum, které žádá uznání galicijštiny, baskičtiny a jazyka nazývaného v Katalánsku katalánština a Valencii valencijština v rozsahu, který by umožňoval:

1. „Užívání jakéhokoli jazyka, který má ve Španělsku oficiální charakter v písemné komunikaci s institucemi (Evropský parlament, Rada, Komise, Evropský soudní dvůr, kromě věcí spojených s výkonem soudních pravomocí, a Účetní dvůr), s poradními orgány EU (Výbor regionů a Evropský hospodářský a sociální výbor) a s Evropským veřejným ochráncem práv.“

2. „Oprávnění, kterému předchází podání odůvodněné žádosti, užívat řečené jazyky při ústním vyjadřování (pasivní tlumočení) na zasedání

78 HERRERAS, José Carlos: *De la oficialización de las lenguas de España en la Unión Europea*. In: *Contextos* [online]. 2003 – 2004, s. 369

Evropského parlamentu a Výboru regionů a v některých případech na ministerských zasedáních Rady (konkrétně pokud je účastníkem španělské delegace reprezentant některého autonomního společenství).“

3. *„Oficiální publikaci zákonných textů přijatých spolurozhodnutím Evropského parlamentu a Rady v těchto jazycích.“*

„Španělská vláda převezme náklady, které se vytvoří praktikováním změn v jazykovém režimu, které se žádají. Dále si španělská vláda myslí, že citované jazyky by se měli plně začlenit do programu LINGUA, za účelem srovnatelnosti s ostatními evropskými jazyky, jejichž užívání a výuku tento program aktuálně podporuje“.⁷⁹

Katalánská vláda kritizovala toto memorandum v tom, že se snaží odlišit katalánštinu od valencijské. Tak došlo ke sporu mezi Katalánci a obyvateli Valencie, protože ti s tímto názorem nesouhlasili. Spor dovršila situace, kdy ústava EU byla přeložena do galicijské, baskičtiny a verze katalánská byla stejná s tou valencijskou a odůvodněno to bylo tím, že katalánština je ve Valencii nazývána jako valencijská. Valencie proto proti tomuto memorandu podala odvolání k Nejvyššímu soudu. Svých požadavků ale nedosáhla.⁸⁰ Nejvyšší soud označil valencijskou jako variantu katalánštiny, která se na území Valencie považuje jako vlastní jazyk a na základě toho odvolání odmítl s tím, že je bezpředmětné.⁸¹

Závěr Rady z 13. června 2005, reagující na toto memorandum, se týká jazyků, *„jejichž statut je uznán ústavou členského státu na celém nebo na části jeho území a jejichž používání coby národních jazyků je stanoveno zákonem.“* Tento dokument dále ve shrnutí obsahuje následující ustanovení: legislativní texty přijaté spolurozhodovacím procesem Evropského parlamentu (EP) a Rady si do jazyka oficiálního na území členského státu přeloží členský stát a tento překlad zašle Radě a EP, kteří ho vloží do svého archivu, publikují na internet a na žádost zašlou kopii zájemci. Tyto překlady nemají právní účinek.

79 Memorandum del Gobierno Español: Solicitud de reconocimiento en la Unión Europea de todas las lenguas oficiales en España [online]. 13. 12. 2004 [cit. 2012-04-23].

80 HERRERAS, José Carlos, op. cit., s. 371 - 376

81 Rechazado un recurso contra la identidad de valenciano y catalán. *El País* [online]. 10. 5. 2007

Dále může členský stát požádat Radu či jinou instituci nebo orgán (Parlament nebo Výbor regionů) o možnost užití výše zmíněných jazyků při ústních jednáních (pasivní tlumočení). Tato žádost musí být zaslána předem, musí být odůvodněna a vyřízena bude na začátku jednání.

Písemnosti směřované institucím a orgánům EU se podávají prostřednictvím zvoleného úřadu členského státu, ten je přeloží do oficiálního jazyka EU a obě verze pošle příslušné evropské instituci. To samé se opakuje, když některá z evropských institucí odpovídá.

Závěr Rady zároveň ustanovuje, že veškeré náklady spojené s aplikováním těchto ustanovení ponese žádající členský stát a „*vyzývá ostatní orgány, aby uzavřeli správní dohody na tomto základě.*“⁸² To znamená, že proto, aby mohla být tato ustanovení uvedena v praxi, musí příslušné orgány uzavřít s členským státem (v tomto případě se Španělskem) dohodu, která blíže specifikuje užívání jazyků.

Rada a Výbor regionů ji uzavřely v listopadu 2005, Evropská komise v prosinci 2005, Evropský hospodářský a sociální výbor v červnu 2006 a Veřejný ochránce práv v listopadu 2006. Evropský parlament dal v červenci 2006 souhlas pro písemnou komunikaci s občany v řečených jazycích bez toho, aby byla uzavřena dohoda.⁸³ Právo písemné komunikace s Evropským soudním dvorem bylo vydobyto v dubnu 2009. V témže roce se konaly volby do Evropského parlamentu a při této příležitosti plánovalo Španělsko prosadit menšinové jazyky i při ústním jednání v EP.⁸⁴ V této záležitosti nebylo dodnes úspěšné.⁸⁵ Španělsko ale nepřestává bojovat. Státní tajemník pro EU Diego López Garrido tvrdí, že má argumenty pro to, aby se tyto jazyky staly oficiálními v EU.⁸⁶

Ve shrnutí tedy Španělsko svou velkou iniciativou dosáhlo toho, že prostřednictvím vybraného španělského úřadu mohou občané písemně komunikovat ve spoluoficiálním jazyce s evropskými institucemi a ve stejném jazyce mají také nárok dostat odpověď. Toto privilegium ale nepatří jen spoluoficiálním jazykům ve

82 Závěry Rady ze dne 13. června 2005 o úředním používání dalších jazyků v Radě a případně v jiných orgánech a institucích Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2005, 2005/C 148/01.

83 *Uso de las lenguas cooficiales en la UE. Representación Permanente de España ante la Unión Europea* [online]. 2007

84 El Gobierno español propondrá, además, que los eurodiputados puedan usar las tres lenguas en la Eurocámara. *Linguamón: Casa de les Llengües* [online]. 27. 4. 2009

85 El catalán en el Parlamento Europeo. *Oficina del Parlament Europeu a Barcelona* [online]

86 El PSOE ve "argumentos de sobra" para que el catalán sea lengua oficial en la UE. *Libertad Digital* [online]. 17. 5. 2010

Španělsku, může patřit i jiným menšinovým jazykům, které by ve členském státě EU měly oficiální status.

Tato jazyková změna nemá na chod EU nějaký výrazný dopad, protože veškerá komunikace v oficiálních jazycích na území státu se koná prostřednictvím instituce členského státu, který si nese i veškeré náklady.

ZÁVĚR

Primárním cílem této práce bylo zjistit, jaké jsou znalosti menšinových jazyků ve Španělsku a jaké je jejich užití. Na základě těchto informací pak porovnat, jakým způsobem jsou užívána práva a dodržovány povinnosti stanovené v zákonech, které upravují pozici jazyků ve Španělsku. Tento cíl se mi z velké části podařilo splnit. Informace o znalostech a užití jazyků v různých oblastech jsem získala a mohla tak nepřímo ohodnotit, do jaké míry jsou pravidla stanovená zákony dodržována.

Ve všech autonomních společenstvích jsem došla k tomu, že od doby, kdy byly jazykové normy zavedeny, se znalosti menšinových jazyků mezi obyvateli zvýšily. Nejvíce poznamenané jsou mladší generace, které měly a mají možnost učit se tento jazyk ve škole. Výuka menšinového jazyka je povinná ve většině AS, které mají dva oficiální jazyky. Nejméně problémů s výukou menšinových jazyků je v Katalánsku a Galícii. Větší problémy se splněním ustanovení o výuce spoluoficiálního jazyka byly na Baleárských ostrovech, kde chyběly výukové materiály. V Baskicku je dobře nastavený systém výuky jazyků v předškolní výuce a na základních školách. Ovšem pokračující studium už intenzivní výuku neprodlužuje. V AS Navarra chybí kvalifikovaní učitelé, a proto úroveň výuky jazyka není příliš vysoká. Ve Valencii mají žáci zřejmě problém odlišit katalánštinu od valencijské a možná jim chybí motivace pro to, aby se valencijsky naučili, když mateřským jazykem je pro ně katalánština. Všechny AS se ale o dodržování zákonů v této oblasti snaží.

Užití jazyka ve veřejné správě se liší v každém AS. V Katalánsku a Galícii užití menšinového jazyka v podstatě převyšuje užití kastilštiny, ačkoli v Galícii s tím byl na samých začátcích vytvoření právních norem problém, zřejmě kvůli nízké prestiži jazyka. Na Baleárských ostrovech se užití menšinového jazyka mění i podle institucí. Na úrovni vlády a parlamentu se katalánština používá více než kastilština, na ostatních institucích záleží na tom, do jaké míry je tam menšinový jazyk zaveden. Kvůli nedostatečné právní úpravě se katalánština téměř neobjevuje u soudu či na policii. V Baskicku se setkávám s výrazným nedodržováním právních předpisů, kdy na pracovních místech není splňována jazyková kompetence zaměstnanců. Je to zřejmě z toho důvodu, že kvalifikovaným zaměstnancům, jichž pravděpodobně není dostatek, chybí znalost menšinového jazyka, a proto jsou na pracovní pozici dosazováni i bez ní. V AS Navarra

je situace nejhorší. Užití baskičtiny ve veřejné správě je jen symbolické. Důvodem je nízká znalost jazyka a rozdělení na tři zóny. Tyto dva důvody podporuje nedostatečná a nejasná právní úprava. Ve Valencii se setkávám se situací, kdy zákon nevyžaduje jazykové znalosti na pracovních pozicích ve veřejné správě, ovšem většina úředníků spoluoficiální jazyk ovládá.

Menšinové jazyky v komunikačních prostředcích jsou na tom ve všech AS velice podobně. Vláda v každém případě dodržuje právní předpisy a vždy spravuje alespoň nějaké televizní a rádiové stanice. Často podporuje i tisk a vydávání knih. Působení kastilštiny je v této oblasti ale nejsilnější.

Mojí domněnku o tom, že menšinové jazyky ve Španělsku v dnešní době ustupují do pozadí před kastilštinou, mohu na základě získaných informací vyvrátit. Naopak, díky aktivitě autonomních vlád, jazykové znalosti a užití jazyků pomalu stoupá. Hůře jsou na tom jazyky, které oficiální status nemají. Jejich užití je na nízké úrovni i přes to, že jsou zákonem chráněny.

Španělsko nejen že řeší svou jazykovou politiku na úrovni vlastního státu. Jeho iniciativa je mnohem větší a uznání spoluoficiálních jazyků proběhlo i na úrovni EU a to zvláštní formou. Španělské spoluoficiální jazyky se postupně staly jazyky písemné komunikace s některými institucemi a orgány EU a to s Radou, Výborem regionů, Komisí, Evropským hospodářským a sociálním výborem, Veřejným ochráncem práv, Parlamentem a Soudním dvorem. Za určitých podmínek se mohou v těchto jazycích ústně vyjadřovat na zasedáních Rady a Výboru regionů. V Parlamentu tento požadavek zatím neprosadili. Španělská vláda bojuje dál o to, aby se spoluoficiální ve Španělsku jazyky staly oficiálními jazyky EU.

Tato speciální privilegia zatím platí jen pro španělské jazyky a to z toho důvodu, že právně řeší postavení menšinových jazyků. Komunikace v menšinovém jazyce s institucemi EU totiž platí pro všechny jazyky, které v EU status oficiálního jazyka nemají, ale v členském státě je jejich status stanoven zákonem. A takovým státem je v Evropě jen Španělsko.

RESUMEN

La tesis trata del régimen lingüístico en España y de la posición de las lenguas de España en la Unión Europea. Mucha gente no sabe que en España no se habla solo en español pero también en otras lenguas. Mucho menos sabe que estas lenguas son también oficiales junto con la lengua española. Por lo tanto esta tesis aclara la posición de cada una de las lenguas minoritarias en España y la Unión Europea. La estancia de estudios en una zona donde se habla en dos lenguas oficiales estimuló mi interés de este tema.

El principio de esta tesis contiene la información básica de España y características de las lenguas cuales son castellano, las lenguas cooficiales – catalán, gallego, vasco y valenciano y otras lenguas – aranés, aragonés y asturiano.

Segunda parte procesa las leyes particulares que rigen la política lingüística. Determina que derechos lingüísticos tienen ciudadanos de las Comunidades Autónomas con dos lenguas oficiales, que obligaciones resultan a los gobiernos autonómicos de estas reglas y si varían en distintos campos. El derecho básico que los ciudadanos tienen es usar las dos lenguas oficiales en todas las situaciones y no pueden ser discriminados por uso de la lengua. También tienen derecho a recibir la enseñanza en su lengua materna o recibir información en esta lengua. Los gobiernos autonómicos deben promover estas lenguas en la enseñanza, en las Administraciones Públicas o en los medios de comunicación. Por eso la lengua cooficial es muchas veces la asignatura obligatoria, los profesores deben conocerla. Asimismo los funcionarios deben conocerla. Las lenguas propias de algunas Comunidades que no son oficiales son también el objeto de las leyes que prometen su protección y promoción.

Continuo con el procesamiento de la información del uso de las lenguas minoritarias. El objetivo es determinar el conocimiento de las lenguas minoritarias en el pueblo, su uso y como se cumple la legislación. También me interesa como globalización influye promoción de estas lenguas.

En todas las Comunidades Autónomas encontré el hecho de que se ha incrementado el conocimiento de las lenguas minoritarias desde que se introdujeron las normas lingüísticas. Las generaciones más jóvenes son las más afectadas. Son las que han tenido y tienen la oportunidad de aprender estos idiomas en la escuela. La

enseñanza de las lenguas minoritarias es obligatoria en la mayoría de las CC. AA. donde se encuentran dos lenguas oficiales. El mínimo de problemas con la enseñanza de las lenguas minoritarias es en Cataluña y Galicia. Mayores problemas con el cumplimiento de las reglas se encontraban en las Islas Baleares donde faltaban los materiales educativos. En el País Vasco el sistema educativo es bien ajustado en función del aprendizaje de idiomas en la educación preescolar y escuelas primarias. Sin embargo, los estudios siguientes no continúan en el aprendizaje de idiomas intensivo. CC. AA. de Navarra carece de profesores capacitados y por lo tanto el nivel de aprendizaje de la lengua no es demasiado alto. En Valencia, los alumnos parecen tener problema de distinguir el catalán del valenciano y tal vez les falta la motivación para aprender el valenciano si tienen como lengua materna el catalán. Sin embargo, mi conclusión es que todas las CC. AA. están tratando de cumplir la legislación.

El uso de la lengua en la Administraciones Publicas es diferente en cada CC. AA. En Cataluña y Galicia el uso de las lenguas minoritarias excede uso del castellano aunque en Galicia esto fue problema al principio de la creación de normas jurídicas probablemente porque el gallego era considerado como la lengua de prestigio bajo. En las Islas Baleares el uso de las lenguas minoritarias depende de las instituciones. En nivel del gobierno y del parlamento el catalán es más utilizado que castellano. En las demás instituciones depende del nivel de implantación de la lengua minoritaria. Debido a la falta de regulación, el catalán casi no aparece en el tribunal o en la policía. En País Vasco encuentro un incumplimiento notable de la ley. En los puestos de trabajo las competencias lingüísticas de los empleados no son suficientes aunque se solicitan. Es probablemente porque los empleados capacitados no tienen conocimiento de la lengua minoritaria y deben ocupar este puesto sin conocer la lengua. En CC. AA. de Navarra la situación es peor. El uso de la lengua vasca en la Administración es sólo simbólico. Los razones son el conocimiento insuficiente de la lengua y también la división de la Comunidad en tres zonas. Legislación escasa y poco clara apoya las dos razones. En Valencia encuentro situación en la que la ley no requiere conocimientos del valenciano para ocupar puestos en la Administración pero la mayoría de los funcionarios lo conoce.

La posición de las lenguas minoritarias en los medios de comunicación es muy similar en todas las CC. AA. Los gobiernos en cualquier caso cumplen la ley y siempre gestionan por lo menos alguna televisión y emisora de radio. A menudo subvencionan

editación de libros y la prensa en la lengua cooficial. Este ámbito es el más afectado por castellano.

Pensaba que las lenguas minoritarias en España tendrían una posición difícil ante el castellano pero la verdad es que las actividades de los gobiernos autonómicos tienen éxito y las competencias lingüísticas y el uso de las lenguas está aumentando lentamente. Uso de las lenguas que no tienen carácter oficial está en un nivel bajo a pesar del hecho de que están legalmente protegidos.

La última parte estudia la posición de las lenguas españolas en la Unión Europea. Gracias al hecho de que la posición de las lenguas minoritarias en España, a diferencia de otros estados, está establecida en la legislación, los españoles fueron capaces de imponer estas lenguas en la Unión Europea y conseguir los privilegios especiales. El objeto es saber cuáles son.

Las lenguas cooficiales llegaron a ser las lenguas de comunicación con algunas de las instituciones y órganos de la UE: con el Consejo, el Comité de las Regiones, el Comité Económico y Social Europeo, el Defensor del Pueblo, el Parlamento y el Tribunal de Justicia. Bajo ciertas condiciones los representantes de las CC. AA. pueden expresarse oralmente en estas lenguas en las reuniones del Consejo y el Comité de las Regiones. En el Parlamento este requisito no se ha impuesto todavía.

Es un privilegio que actualmente sólo se aplica a las lenguas de España porque la ley establece la posición de las lenguas minoritarias. La comunicación en la lengua minoritaria con las instituciones de la UE es posible para todas las lenguas que tienen estatus de lengua oficial en el Estado miembro de la UE. Y tal estado de toda la Europa es sólo España.

El gobierno español está luchando para que las lenguas cooficiales españolas se conviertan en las lenguas oficiales de la UE.

GLOSÁŘ

Slovní zásobu obsaženou v tomto česko-španělském glosáři tvoří pojmy, které jsou v této práci často používané a jsou pro ni podle mého názoru stěžejní. Často se jedná i o pojmy dvojslovné. Glosář vznikl vlastním předkladem španělských pojmů, se kterými jsem se setkávala při zpracovávání zdrojů napsaných španělsky a jichž je v mé práci většina. K upřesnění některých pojmů jsem použila oficiální stránky EU.

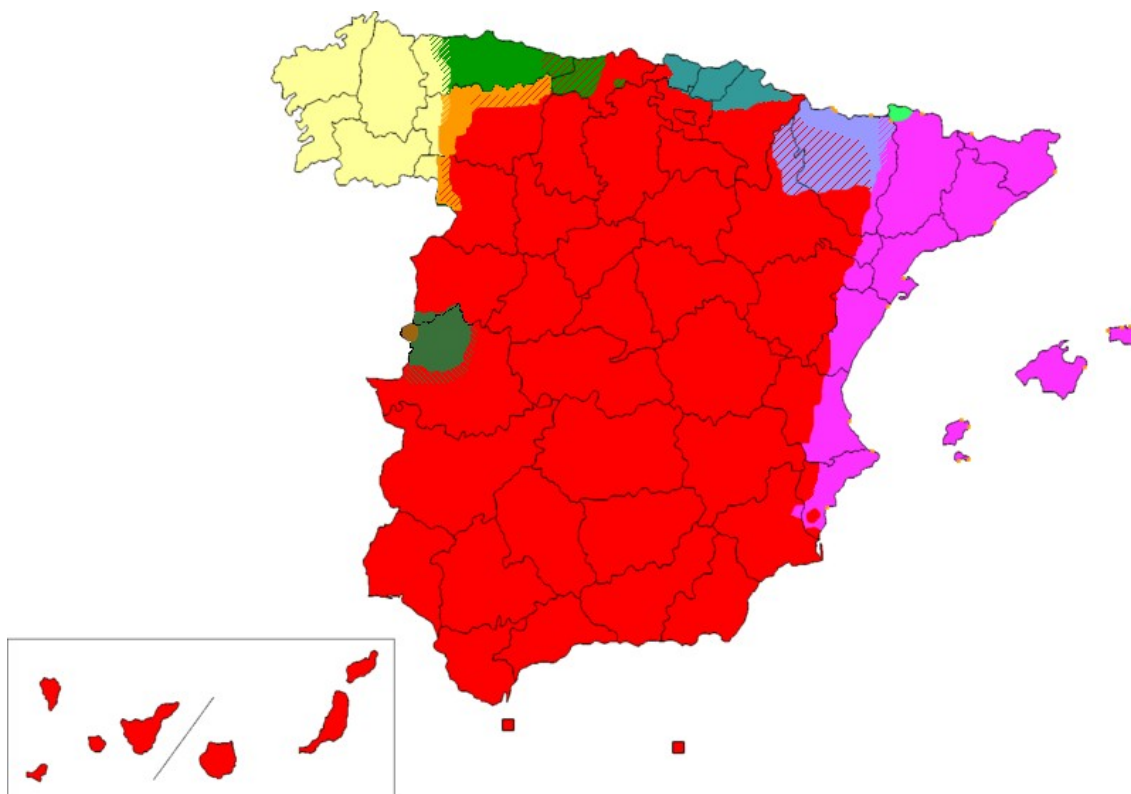
Česky	Španělsky
A	
aragonština	aragonés
aranéština	aranés
asturština	asturiano
autonomní společenství	Comunidad Autónoma
autonomní vláda	Gobierno autonómico
B	
Baleárské ostrovy	Islas Baleares
Baskicko	País Vasco
baskičtina	lengua vasca/euskera
E	
Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Carta Europea de las lenguas regionales o minoritarias
Evropská komise	Comisión Europea
Evropská unie	Unión Europea
Evropský hospodářský a sociální výbor	Comité Económico y Social Europeo
Evropský parlament	Parlamento Europeo

Evropský soudní dvůr	Tribunal de Justicia de la Unión Europea
Evropský veřejný ochránce práv	Defensor del Pueblo Europeo
G	
Galície	Galícia
galícijština	gallego
J	
jazyk menšinový	lengua minoritaria
jazyk oficiální	lengua oficial
jazyk spouoficiální	lengua cooficial
jazyk tradiční	lengua tradicional
jazyk vlastní	lengua propia
jazyková normalizace	normalización lingüística
jazyková politika	política lingüística
jazykový režim	régimen lingüístico
K	
kastilština	castellano
Katalánsko	Cataluña
katalánština	catalán
komunikační prostředky	medios de comunicación
N	
Navarra	Navarra
P	
parlament	Cortes Generales
poslanecká sněmovna	Congreso de los Diputados

právní předpis	legislación
provincie	provincia
R	
Rada EU	Consejo de la UE
Rada Evropy	Consejo de Europa
S	
senát	Senado
situace sociolingvistická	situación sociolingüística
státní úředník	funcionario público
status autonomního společenství	Estatuto de Autonomía
Š	
španělština	español
U	
Účetní dvůr	Tribunal de Cuentas
Ústava	Constitución
V	
Valencie	Valencia
valencijsština	valenciano
veřejná správa	Administraciones Públicas
Výbor regionů	Comité de las Regiones
Z	
zóna baskofonní	zona vascófona
zóna nebaskofonní	zona no vascófona
zóna smíšená	zona mixta

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Jazyková mapa Španělska⁸⁷

- Kastilština
- Katalánština/ valencijština
- Galícijština
- Baskičtina
- Aragónština
- Asturština
- Leónština
- Aranéština
- Extremeño

⁸⁷ España: Lenguas habladas. *A tu aire* [online]. 2010

POUŽITÉ ZDROJE

Právní předpisy

- La Constitución Española de 1978. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1978.
- Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril, Estatuto de Autonomía de Galicia. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1981, č. 101.
- Ley Orgánica 2/1983, Estatuto de Autonomía de las Illes Balears. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1983, č. 51.
- Ley Orgánica 3/1979, de 18 de diciembre, Estatuto de Autonomía del País Vasco. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1979, č. 306.
- Ley Orgánica 5/1982, de 1 de julio, Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1982, č. 164.
- Ley Orgánica 5/2007, de 20 de abril, de reforma del Estatuto de Autonomía de Aragón. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2007, č. 97.
- Ley Orgánica 6/2006, de 19 de julio, de reforma del Estatuto de Autonomía de Cataluña. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2006, č. 172.
- Ley Orgánica 7/1981, de 30 de diciembre, de Estatuto de Autonomía del Principado de Asturias. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1982, č. 9.
- Ley Orgánica 13/1982, de 10 de agosto, de Reintegración y Amejoramiento del Régimen Foral. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1982, č. 106.
- Ley Foral 18/1986, de 15 de diciembre, del vascuence. In: *Boletín Oficial de Navarra*. 1986, č. 154.
- Ley 1/1998, de 7 de enero, de Política Lingüística. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1998, č. 36.
- Ley 1/1998, de 23 de marzo, de uso y promoción del bable/asturiano. In: *Boletín Oficial del Principado de Asturias*. 1998, č. 73.
- Ley 3/1983, de 15 de junio, de normalización lingüística. In: *Diario Oficial de Galicia*. 1983, č. 84.

- Ley 3/1986, de 19 de abril, de normalización lingüística. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1986, č. 169.
- Ley 4/1983, de 23 de noviembre, de uso y enseñanza del valenciano. In: *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*. 1983, č. 133.
- Ley 4/2006, de 30 de julio, de transparencia y de buenas prácticas en la Administración pública gallega. In: *Diario Oficial de Galicia*. 2006, č. 136.
- Ley 5/1997, de 22 de julio, de Administración Local de Galicia. In: *Diario Oficial de Galicia*. 1997, č. 149.
- Ley 6/1989, de 6 de julio, de la Función Pública Vasca. In: *Boletín Oficial del País Vasco*. 1989, č. 144.
- Ley 6/2003, de 22 de diciembre, de Estatuto de las Personas Consumidoras y Usuarias. In: *Boletín Oficial del País Vasco*. 2003, č. 254.
- Ley 10/1982, de 24 de noviembre, básica de normalización del uso del euskera. In: *Boletín Oficial del País Vasco*. 1982, č. 160.
- Ley 10/2009, de 22 de diciembre, de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón. In: *Boletín Oficial de Aragón*. 2009, č. 252
- Ley 12/2009, de 10 de julio, de Educación. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2009, č. 189.
- Ley 13/2007, de 27 de julio, de modificación de la Ley 4/1988, de 26 de mayo, de la función pública de Galicia. In: *Diario Oficial de Galicia*. 2007, č. 165.
- Ley 22/2010, de 20 de julio, del Código de consumo de Cataluña. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2010, č. 196.
- Ley 35/2010, de 1 de octubre, del occitano, aranés en Arán. In: *Boletín Oficial del Estado*. 2010, č. 279.
- Decreto Foral 29/2003, de 10 de febrero, por el que se regula el uso del vascuence en las Administraciones Públicas de Navarra. In: *Boletín Oficial de Navarra*. 2003, č. 19.
- Decreto Foral 159/1988, de 19 de mayo, por el que se regula la incorporación y uso del vascuence en la enseñanza de Navarra. In: *Boletín Oficial de Navarra*. 1988, č. 67.

- Decreto 138/1983, de 11 de julio, del Departamento de Educación y Cultura, por el que se regula el uso de las lenguas oficiales en la enseñanza no universitaria en el País Vasco. In: *Boletín Oficial del País Vasco*. 1983, č. 108.
- Decreto 152/2008, de 29 de julio, por el que se regula el proceso de normalización lingüística de la Administración de Justicia en la Comunidad Autónoma de Euskadi. In: *Boletín Oficial del País Vasco*. 2008, č. 161.

Knižní zdroje

- CASTILLO LLUCH, Mónica a Johannes KABATEK. *Las lenguas de España: política lingüística, sociología del lenguaje e ideología desde la transición hasta la actualidad*. Frankfurt am Main: Vervuert, 2006, 242 s. ISBN 38-652-7227-4.
- ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka*. 1. vyd. Olomouc: Rubico, 1998, 248 s. ISBN 8085839245.
- ČERVENKOVÁ, Barbora. *Komplexní socioekonomická charakteristika Španělska se zaměřením na cestovní ruch*. České Budějovice, 2002. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Michal Vančura.
- ETXEBARRIA, Maitena. *La diversidad de lenguas en España*. Madrid: Espasa, c2002, 344 s. ISBN 84-670-0313-8.
- GARCÍA MOUTON, Pilar. *Lenguas y dialectos de España*. 4a. ed. Madrid: Arco Libros, 2002. 61 s. ISBN 84-7635-164-X.
- *Posibilidades y límites de la comunicación intercultural*. 1a ed. Editor Jana Králová-Kullová. Praga: Karolinum, 2011, 212 s. Ibero-Americana Pragensia. ISBN 978-80-246-1929-3.

Elektronické knižní zdroje

- BUITRAGO GÓMEZ, María a José Luis BLAS ARROYO. *Las lenguas españolas: un enfoque filológico* [online]. Madrid: Ministerio de Educación y Ciencia, Instituto Superior de Formación del Profesorado, 2006, 258 s. [cit.

2012-04-13]. ISBN 84-369-4175-6. Dostupné z:

http://books.google.cz/booksid=faSMm2yaZdgC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

- SALAVERRÍA, Ramón. *Cibermedios: el impacto de Internet en los medios de comunicación en España* [online]. 1a. ed. Sevilla: Comunicación Social Ediciones y Publicaciones, 2005, 339 s. [cit. 2012-03-20]. ISBN 84-960-8233-4. Dostupné z: <http://books.google.cz/books?hl=cs&id=Jp1bOVJvO2IC&q=aran%C3%A9s#v=snippet&q=aran%C3%A9s&f=false>

Ostatní elektronické zdroje

- Cifras oficiales de población resultantes de la revisión del Padrón municipal a 1 de enero de 2011. *Instituto Nacional de Estadística* [online]. © INE 2012 [cit. 2012-03 26]. Dostupné z: <http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft20%2Fe260%2Fa2011%2F&file=pcaxis&N=&L=0>
- El catalán en el Parlamento Europeo. *Oficina del Parlament Europeu a Barcelona* [online]. Oficina del Parlament Europeu a Barcelona [cit. 2012-04-11]. Dostupné z: http://www.europarlbarcelona.eu/view/es/parlament_europeu/Multilinguisme/catala_al_pe.html
- El catalán en los medios de comunicación. *Generalitat de Catalunya* [online]. © Generalidad de Cataluña [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www20.gencat.cat/portal/site/culturacatalana/menuitem.be2bc4cc4c5aec88f94a9710b0c0e1a0/?vgnextoid=4a2a5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=4a2a5c43da896210VgnVCM1000000b0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall2&contentid=8517edfc49ed7210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&newLang=es_ES
- El Gobierno español propondrá, además, que los eurodiputados puedan usar las tres lenguas en la Eurocámara. *Linguamón: Casa de les Llengües* [online]. 27. 4. 2009 [cit. 2012-04-10]. Dostupné z: http://www15.gencat.net/pres_casa_llengues/AppJava/frontend/noticies_detall.jsp?id=239&idioma=6

- El PSOE ve "argumentos de sobra" para que el catalán sea lengua oficial en la UE. *Libertad Digital* [online]. 17. 5. 2010 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.libertaddigital.com/sociedad/el-psoe-ve-argumentos-de-sobra-para-que-el-catalan-sea-lengua-oficial-en-la-ue-1276392964/>
- El uso del euskera en Internet y la edición de libros se duplica en diez años. *Deia.com* [online]. 13.6.2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.deia.com/2011/06/13/sociedad/euskadi/el-uso-del-euskera-en-internet-y-la-edicion-de-libros-se-duplica-en-diez-anos>
- Encuesta de población activa. *Idescat* [online]. 27. 1. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.idescat.cat/treball/epa?tc=4&id=xc074801&lang=es>
- España: Lenguas habladas. *A tu aire* [online]. 2010 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://airespanhol.blogspot.com/2010/03/espana-lenguas-habladas.html>
- GDP and main components: Gross domestic product at market prices. *Eurostat* [online]. 25.03.2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/data/main_tables
- GIL, Héctor García. El asturiano-leonés: aspectos lingüísticos, sociolingüísticos y legislación. In: *Documents de treball Mercator* [online]. 2008 [cit. 2012-04-13]. ISSN 2013-102x. Dostupné z: http://www.ciemen.org/mercator/pdf/ML_WP25_esp.pdf
- HERRERAS, José Carlos: *De la oficialización de las lenguas de España en la Unión Europea*, publikováno v: *Contextos* [online]. 2003 – 2004, s. 367-385 [cit. 2012-04-09]. ISBN 0212-6192. Dostupné z: <http://www.revistacontextos.es/2003-2004/Herrerass1.pdf>
- Indicadores de situación y evolución del euskera. In: *Viceconsejería de Política Lingüística* [online]. 12. 4. 2011 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: http://www.euskadi.net/r33-2288/es/contenidos/noticia/albis30_838_txostena_11_06/es_txostena/adjuntos/EBPN%20Txostena%20cast.pdf
- Indicadores sociales. Edición 2009: Datos por comunidades autónomas y provincias: Educación. *Instituto nacional de estadística* [online]. © INE 2012

[cit. 2012-03-21]. Dostupné z:

<http://www.ine.es/daco/daco42/sociales09/sociales.htm>

- Jazyky: Regionální a menšinové jazyky. *Evropská komise* [online]. 7. 2. 2012 [cit. 2012-04-04]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/languages/languages-of-europe/regional-and-minority-languages_cs.htm
- La Constitución Española de 1978. In: *Boletín Oficial del Estado*. 1978. Dostupné z: <http://www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf>
- La deuda pública española cerró 2011 en el 68,5% del PIB y la de las CC.AA. marca récord histórico. *RTVE.es* [online]. 16.03.2012 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://www.rtve.es/noticias/20120316/deuda-publica-espanola-crece-cierra-2011-685-del-pib/507799.shtml>
- La Generalidad destina 6,8 millones a subvencionar los medios en catalán. *Lavozdebarcelona.com* [online]. 11. 7. 2011 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: <http://www.vozbcn.com/2011/07/13/80291/subvenciones-periodicos-escritos-catalan/>
- Memorandum del Gobierno Español: Solicitud de reconocimiento en la Unión Europea de todas las lenguas oficiales en España [online]. 13. 12. 2004 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.intersindical.org/stepv/polival/memorandum.pdf>
- Población por comunidades autónomas y sexo. *Instituto nacional de Estadística* [online]. © INE 2012 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do?path=/t20/e260/a2010/10/&file=ccaa01.px&type=pcaxis&L=0>
- Polémica por el uso del valenciano en la Administración pública. *Diario Crítico* [online]. 23. 11. 2009 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.diariocriticocv.com/ciudadanos/administracion/polemica/valenciano/314060>

- Rechazado un recurso contra la identidad de valenciano y catalán. *El País* [online]. 10. 5. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: http://elpais.com/diario/2007/05/10/evalenciana/1178824694_850215.html
- *Řeč pro Evropu: Jazyky v Evropské unii* [online]. © Evropská společenství, 2008, 16 s.[cit. 2012-04-04]. ISBN 978-92-79-09155-1. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/74/cs.pdf>
- SANJAUME, Margarida. Usos lingüísticos en el Parlamento de Cataluña. In: *Parlament de Catalunya: Recursos lingüístics* [online]. 2009 [cit. 2012-04-20]. Dostupné z: <http://www.parlament.cat/departaments/docs/13051114100927.pdf>
- Unemployment rate: Harmonised unemployment rate by gender. *Eurostat* [online]. 13.03.2012[cit. 2012-03-26]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>
- Uso de las lenguas cooficiales en la UE. *Representación Permanente de España ante la Unión Europea* [online]. 2007 [cit. 2012-04-23]. Dostupné z: <http://www.es-ue.org/Default.asp?section=1485&lg=2>
- Zapatero da seis millones para la promoción del catalán en Valencia. *Lasprovincias.es* [online]. 14. 11. 2010 [cit. 2012-04-19]. Dostupné z: <http://www.lasprovincias.es/20101114/politica/zapatero-seis-millones-para-20101114.html>
- Závěry Rady ze dne 13. června 2005 o úředním používání dalších jazyků v Radě a případně v jiných orgánech a institucích Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2005, 2005/C 148/01. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:148:0001:0002:CS:PDF>